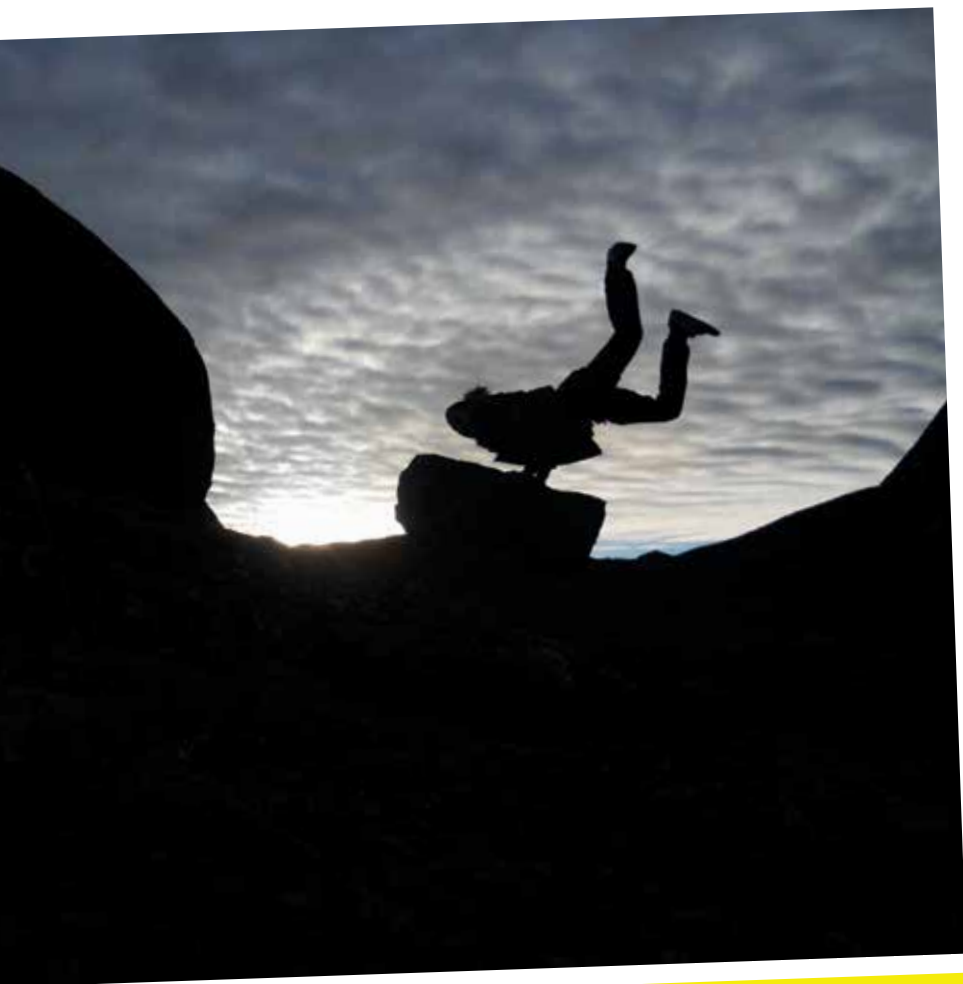

UKIOQ SIULLEQ MIO'P UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAA 2012

DET FØRSTE ÅR MIO'S ÅRSRAPPORT 2012

AAQQISSUISUT

Aaja Chemnitz Larsen, Jørgen Chemnitz

ALLAASERINNIQ

Lone Nukaaraq Møller

SAQQUMMERSITSISOO

MIO

GRAFISK DESIGN

Nuisi grafik

ASSITAI

Youth for future (Tasiilaq, Paamiut & Nuuk),
Jørgen Chemnitz, Ulrik Bang & Nuisi grafik

NAQINNEQARFIA

G-grafisk

REDAKTION

Aaja Chemnitz Larsen, Jørgen Chemnitz

TEKST

Lone Nukaaraq Møller

UDGIVER

MIO

GRAFISK DESIGN

Nuisi grafik

FOTO

Youth for future (Tasiilaq, Paamiut & Nuuk),
Jørgen Chemnitz, Ulrik Bang & Nuisi grafik

TRYK

G-grafisk

“

ISBN

978-87-996098-1-9

4	SIULEQUT
6	MIO
7	UKIUP INGERLARNGA
8	MEEQQAT ILLERSUISUAT
10	MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVI
12	MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVINIT ISIGALUGU
22	2015-IP TUNGAANUT MIO-P ANGUNIAGAI
24	2012-IMI INGERLATAT
33	NAATSORSUUTIT
34	INNUTTAASUNIT SAAFFIGINNISSUTIT
36	TUSARNIAAFFIGINEQARTUT
37	ATTAVEQAQATIGIINNEQ
38	2013-IMI SULIAT
40	MIO-P MEEQQANIK ISIGINNITTARIAASIA
42	MIO-MI SULISUT

4	FØRORD
6	MIO
7	ÅRET DER GIK
8	BØRNETALSMANDEN
10	BØRNERÅD
12	MED BØRNERÅDETS ØJNE
22	MÅL FOR MIO 2015
24	AKTIVITETER 2012
33	REGNSKAB
34	BØRGERHENVENDELSER
36	HØRINGER
37	KOMMUNIKATION
38	ARBEJDET I 2013
40	MIOS BØRNESYN
42	MIOS ANSATTE

SIULEQUT FORORD

Meeqqat Illersuisuata, Meeqqanut Siunnersuisoqatigiit Meeqqallu Pisinnaatitaaffiinik Ingerlatsiviup MIO-p ukiumi siullermi atuunnerata takutippaa, meeqqat pisinnaatitaaffiisa sorsuutigineqarnissaat pisariaqartinneqartorujussuusoq. MIO-p 2012-imiilli qaammatini qulingiluani atuunnerani sulisuvut ikkittut, piginnaasaqartulli uangalu ulapissimaqaagut.

Suliaq annertuujuvoq, sulilu suliassarpassuaqarpugut, misigisimavungali ilorraap tungaanut ingerlasugut.

Periusissatut suliniutigisimasavut meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit ajornartorsiutinik takkuttartunik ilaqartarsimapput. Suliniutit tamarmiusut suliaata ingerlateqqinnissaanut aalajaatsumik silatuumillu tunngavissiipput.

Suliassaraarput unammilligassanik tikkuartuineq meeqqallu imikkut atugarliortut nipaasa siammarternissaat, pisariaqartipparpulli politikerit iliuuseqarnissaat isumagalugulu kikkut tamarmik toqqissisimanartumik ineriartornartumillu meeraanerminni atu-gassaannik pitsaanusunik pilersitsisoqarnissaa. Suliassaq anner-toorujussuuvuq.

Meeqqat amerlanerpaartat pitsaasumik toqqissisimanartumillu inuuneqarput, misissuinerilli takutissimavaat meeqqat ilarpassui atugarliortuusut. Misissuinerup »Inuusuttuuneq nalorninartulik – Kalaallit Nunaanni Inuusuttut Akornanni 2011« takutissimavaa aperineqartut pingajorarterutaasa missarpiaat kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimasut. Tamanna nunatut innuttaasutullu akuersaarsinnaanngilarput. Ukiorpasuarini suliniuteqartoqarsimagalu-artoq takussaasunik allanngortitsisinnaasimannilagit, tassami kinguaassiuutitigut atornerlunneqartartut ukiut qulit matuma sior-natigut amerlatigaat.

Unammilligassarpassuupput, atornerluinermik ajornartorsiutit, kinguaassiuutitigut atornerluinerit imminorerillu iliuitsit aserornarnerpaat ilagaat. Aserornartunik iliuuseqarnermi toqqaan-nartumik eqqornerqartut saniatigut allarpassuit sunnerneqartar-put, minnerunngitsumik meeqqat. Ajornersaasarporli takugaa-ngatsigu ajornartorsiutit kingornunneqartartut. Meeqqat inersi-masut ilinniarfigisarpaat, ajunngitsutigut ajortutigullu.

Det første år med Børnetalsmand, Børneråd og Børnerettighedsinstitutionen MIO har vist, at der er et meget stort behov for at kæmpe for børns rettigheder. Vores få, men kompetente medarbejdere har sammen med mig ligget vandret i de ni måneder MIO har eksisteret i 2012.

Arbejdet er omfattende, vi har et stort arbejde foran os, men jeg føler, at vi er på rette spor.

Det slædespor vi har trukket med vores strategiske indsatsområder suppleres med aktuelle problemstillinger, der dukker op om børns rettigheder. Den samlede indsats udgør et stabilt og fornuftigt grundlag for vores videre arbejde.

Vores opgave er at påpege udfordringer og formidle særligt udsatte børns stemmer, men vi er afhængige af, at man politisk griber bolden og sørger for, at der skabes bedre vilkår for en tryk og udviklende barndom for alle. Det er et stort arbejde, der skal gøres.

De fleste børn lever godt og trygt, men undersøgelser viser en meget stor del blandt børn, som ikke trives. Undersøgelsen »Det svære Ungdomsliv, Unges Trivsel i Grønland 2011« viser, at godt en tredjedel af alle adspurgte har været udsat for seksuelle overgreb. Det kan vi som land og befolkning ikke acceptere. På trods af indsatsen igennem mange år har vi ikke formået at skabe mærkbare ændringer, for antallet er lige så stort som for et årti siden.

Udfordringerne er mange; misbrugsproblemer, seksuelle overgreb og selvmord er blandt de mest ødelæggende og destruktive handlinger. Ud over dem, som er direkte berørt af de destruktive handlinger, påvirker det mange andre, ikke mindst børnene. Men allerværst er det, når vi ser, at problemer går i arv. Børn lærer af de voksne på godt og på ondt.

”

Ataatsimoorluta, Namminersorlutik Oqartussat, kommunit, NGO-t ingerlatsiviillu isumaginninnikkut akisussaaffiisa (CSR) annertuumik siusissumillu iliuuseqassaagut kingornuttakkat ajortut pisartullu alianartut ikilisarniarlugit. Aamma qularutigingilara tamassuma ilarujussua pissasoq meeqqat inuusuttullu suleqatigalugit, tamakkuami eqqarsaatit ajornartorsiutillu atugaraat. Qularutigingilara tamakkua aperinerisigut inersimasutut qanoq isilluta meeqqat ikiornissaannut isummanik aaqjiissutissatullu sinnersuutininik nutaanik pissarsisinnaasugut.

Meeqqat tamarmik inuunermi pitsaasumik aallartitsisariaqarput – uagut tamassuminnga tunissavagut.

Vi skal i fællesskab, mellem Selvstyret, kommuner, NGO'er og virksomheders sociale ansvar (CSR), sætte massivt og tidligt ind for at få knækket den negative arv og den sorgelige kurve. Jeg er også af den overbevisning, at en del af dette skal ske i samarbejde med børn og unge, som er dem, der går med tankerne og problemerne. Ved at spørge dem er jeg overbevidst om, at vi får nye tanker og nye løsningsforslag til, hvordan vi som voksne kan være med til at hjælpe børnene.

Alle børn fortjener en god start på livet – det er os, der skal give dem det.

Pitsaanerpaamik inuulluaqqusillunga

De bedste hilsner

AAJA
CHEMNITZ
LARSEN

Meeqqat
Illersuisuat,
MIO

Børnetalsmand,
MIO

MIO

2011-MI NOVEMBARIP 22-ANNI MEEQQAT ILLERSUISUAT MEEQQANULLU SIUNNERSUISOQATIGIIT PILLUGIT INATSIT NR. 11 INATSISARTUT AKUERSISSUTIGAAT. MEEQQAT ILLERSUISUAT, MEEQQANUT SIUNNERSUISOQATIGIIT MEEQQALLU PISINNAATI-TAAFFIINIK INGERLATSIVIK INGERLATSIVIUVQO POLITIKKIK-KUT QILERSORSIMANNGITSQO OQAASEQARSINNAATITAASQO.

2012-imi maajip 7-anni Kalaallit Nunaanni Meeqqat Illersuisuat siulleq Aaja Chemnitz Larsen aalajangiivoq Meeqqat Pisinnaati-taaffii Pillugit Ingerlatsivik MIO-mik ateqassasoq. MIO isumaqarpoq »Meeqqat Inuusuttullu Oqaloqatiginnittarfiat«. MIO-mi O aamma isumaqarsinnaavoq Oqarit, Oqaluttuarit imaluunniit Oqqiffik. Aqqata takutippaa Meeqqat Illersuisuata meeqqat inuusuttullu soqutigisaat illersussagai, isumagissagai siuarsarniassagaalu.

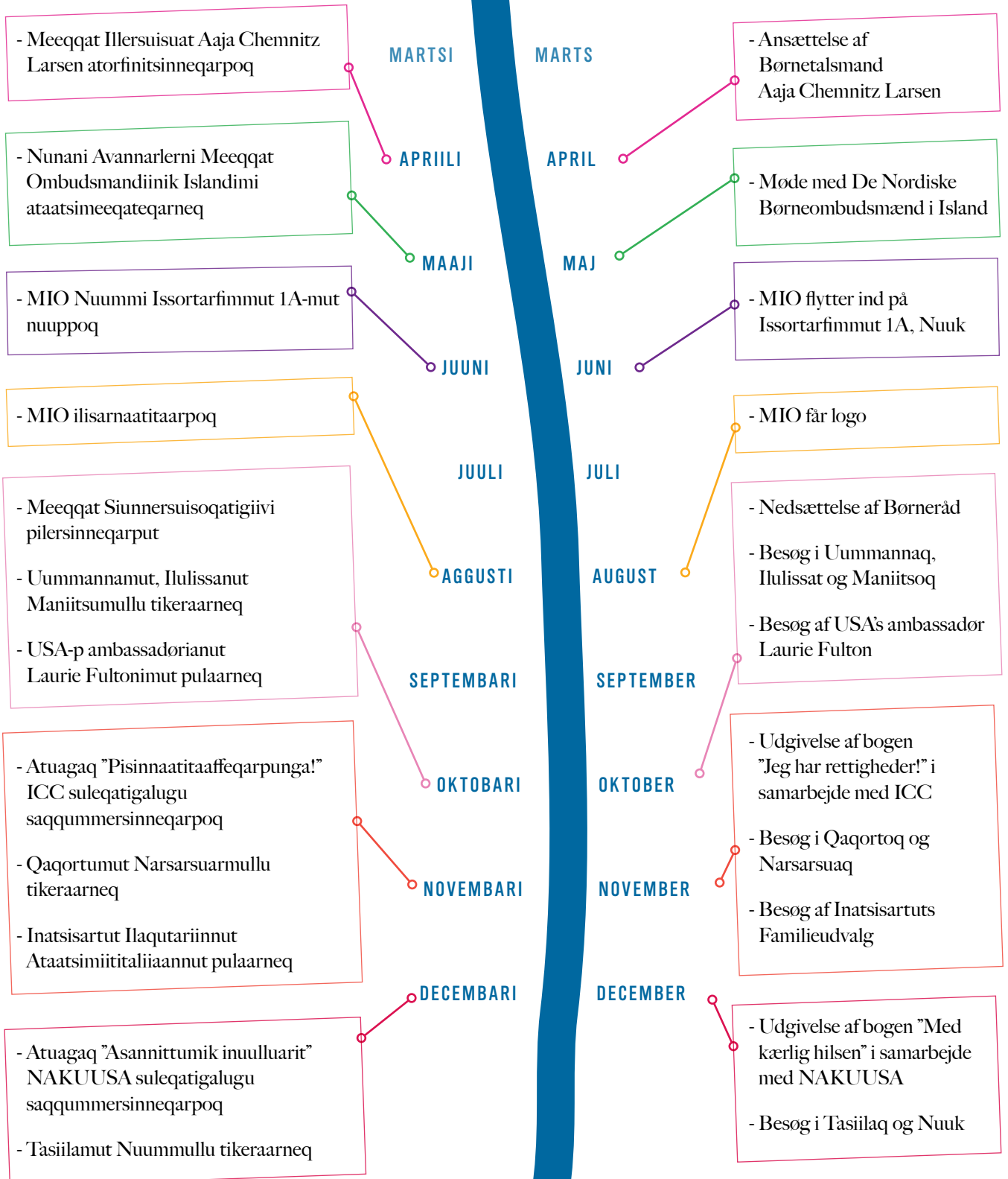
INATSISARTUT VEDTOG DEN 22. NOVEMBER 2011 LOV NR. 11 OM BØRNETALSMANDEN OG BØRNERÅDET. BØRNETALSMANDEN, BØRNERÅDET OG BØRNERETTIGHEDSINSTITUTIONEN ER EN POLITISK UAFHÆNGIG INSTITUTION MED RET TIL AT UDTALE SIG.

Den 7. maj 2012 besluttede Grønlands første Børnetalsmand Aaja Chemnitz Larsen, at Børnerettighedsinstitutionen skal hedde MIO. MIO står for »Meeqqat Inuusuttullu Oqaloqatiginnittarfiat« - eller på dansk »Børn og unges samtalested«. O'et i MIO kan også stå for Oqarit (sig det), Oqaluttarit (fortæl det) eller Ooqqiorfik (et sted hvor man er beskyttet). Navnet afspejler, at det er børn og unges interesser, som Børnetalsmanden skal beskytte, varetage og arbejde for at fremme.

UKIUP INGERLARNGA

ÅRET DER GIK

2012

MEEQQAT ILLERSUISUAT BØRNETALSMANDEN

Aaja Chemnitz Larsen Kalaallit Nunaanni Meeqqat Illersuisuisa siullersaraat, suliaassaraalu meeqqat inuusuttullu inuiaqatigiinni soqutigisaasa qulakkeernissaat siuarsarnissaallu, FN-ip Meeqqanut Isumaqaatigiissutaa aallaavigalugu.

Meeqqat Illersuisuat ukiunut pingasunut atorfinitsinneqartarpoq, sulii piffissamik taamatut sivisutigisumik sivitsorneqarsinnaasumik. Nalinginnaasumik atorfinitsitsineq malillugu Naalakkersuisut Meeqqat Illersuisuat toqqartarpaat, tamatuminnigalu isumaginnittuupput Ilaqutariinnut, Peqqissutsimut Ilinniartitaanermullu Naalakkersuisoqarfimmi atorfillit. Naalakkersuisunik akuerisamik atorfinitsinneqarpoq.

Aaja Chemnitz Larsen 1977-imi inunngorsimavoq Ilisimatusarfirmilu allaffissornermi kandidatitut (cand.scient.adm) ilinniagaqarsimalluni. Aaja Meeqqat Illersuisuattut sulivoq, taamaa-sillunilu FN-ip Meeqqanut Isumaqaatigiissutaata Kalaallit Nunaanni ilisimaneqarnissaa malinneqarnissaalu akisussaaaffigalugu.

Aaja siusinnerusukkut New Yorkimi FN-imi sulisimavoq, Siulersuisunut Allattoqarfimmi atorfeqarsimalluni Kommuneqarfik Sermersuumilu Tunguinermit Ingerlatsivimmi pisortaasimalluni. Tamatuma saniatigut Aaja Great Greenland A/S-ip, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfup aamma Transparency Greenlandip siulersuisuini ilaasortaavoq.

- Angisuunik sinnattugaqarnissaq anguniagaqarnissarlu illersorluinnartuuakka. New Yorkimi FN-imi atorfinikkama uannut anguniagaq ersarissoq tassaasimavoq silarsuarmut aallarnissara annertunerusumik ilikkagaqarniarlunga. Panigalu, tuluit oqaasiinik ikittuinnarnik nalunngitsoq, kisimiilluta aallar-pugut, piffissarli sivikitsuinnaq atorlugu nunarsuarmut tamar-meersunik ikinngutitaartorpoq tuluttullu oqallorissilluinnar-luni. USA-miinnitsinni misigisat annersarisimavaat paniga takutissallugu Kalaallit Nunaanni ilaanneeriarluta isumaqar-tarnitsinnit silarsuaq anginerujussuusoq, aammalu ammip qalipaataatigut, kulturikkut eqqarsartariaatsikkullu assigiinngisitaartoqartorujussuusoq.

- Angisuunik sinnattugaqarsinnaasoqassaaq, tassami ilaanneeriarluni sinnattoq anguniarlugu tamaviaarutigigaanni sinnattut anginersaallunniit piviusunngorsinnaapput. Anguniagaq angullugu misigisaaq nalissaqanngilaq!

Aaja Chemnitz Larsen er den første Børnetalsmand i Grønland og hun har til opgave at sikre og fremme børn og unges interesser i samfundet med udgangspunkt i FN's Børnekonvention. Børnetalsmanden er ansat for en treårig periode, der kan forlænges med endnu en periode.

Naalakkersuisut vælger Børnetalsmanden i en almindelig ansættelsesproces, foretaget af embedsmænd fra Departement for Familier, Sundhed og Uddannelse. Ansættelsen blev godkendt af Naalakkersuisut.

Aaja Chemnitz Larsen er født i 1977 og uddannet kandidat i administration (cand.scient.adm) fra Ilisimatusarfik. Aaja arbejder som Børnetalsmand og har dermed ansvar for, at FN's Børnekonvention kendes og følges i Grønland.

Aaja har tidligere arbejdet i FN i New York, været ansat i Bestyrelsessekretariatet og været direktør for Velfærdsforvaltningen i Kommuneqarfik Sermersooq. Aaja er desuden bestyrelsesmedlem i Great Greenland A/S, Grønlands Statistik og Transparency Greenland.

- Jeg er stærk fortaler for, at man skal turde drømme stort og sætte sig mål. Da jeg blev ansat i FN i New York, var det et klart mål for mig at komme ud i verdenen og lære mere. Jeg tog af sted alene med min datter, som kun kunne få ord engelsk, men i løbet af kort tid havde hun venner fra hele verdenen og var flydende i engelsk. At kunne vise hende, at verden er meget større end man nogle gange synes den er i Grønland, og at der findes en stor mangfoldighed i hudfarve, kultur og tænke måde, har været den største oplevelse ved vores ophold i USA.

Man skal turde drømme stort, for nogle gange, når man kæmper hårdt for sine drømme, kan selv de største drømme gå i opfyldelse. Når man når sine mål er det en fantastisk følelse!

MEEQQAT ILLERSUISUATA SULIASSARAI

- Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiiniik maalaaruteqarfissaannullu siunnersussallugit najoqqutassiussallugillu
- Meeqqat pisinnaatitaaffiiniik maalaaruteqarfissaannullu angajoqqaat siunnersussallugit najoqqutassiussallugillu
- Pisortat namminersortullu ingerlatsiviiniik siunnersuissalluni najoqqutassiussallunilu
- FN-ip Meeqqanut Isumaqatigiissutaanut atatillugu meeqqanut inuusuttunullu inatsisiliornissaq ingerlatsinissarlu qulakkiissallugit
- Meeqqat inuusuttullu atugaannik naliliissalluni
- Meeqqat inuusuttullu pillugit paasissutissanik katersuissalluni
- Meeqqat inuusuttullu pillugit paasissutissanik siammarsaassalluni
- Inuiaqatigiinni oqallinnermi peqataassalluni meeqqallu inuusuttullu peqataanissaannik kaammattussallugit
- Suliniutinik meeqqat atugarisaannik nukittorsaataasunik siunnersuuteqassalluni

Meeqqat Illersuisuat suliassani ataasiakkaani aalajangiisinaanngilaq, taamaallaalli tamakkua pillugit oqaseqarsinnaalluni.

Tamatuma saniatigut Meeqqat Illersuisuat pisortat namminersortullu ingerlatsiviini meeqqat atugarisaannik paasissutissanik tamanik pissarsiniarsinnaavoq. Meeqqat Illersuisuat pillugu inatsimmi §12, imm. 2-mi allassimavoq:

»Pisortat oqartussaasui kiisalu meeqqanut peqatigiiffinnut kattuffinnullu il.il. pisortat namminersortullu ingerlatsivii, meeqqat atugarisaannik suliaqartut, nipangiussisussaanertik apeqqutaatinnagu Meeqqat Illersuisuannut paasissutissanik tunniussisassapput, inatsit manna naapertorlugu Meeqqat Illersuisuata suliaminik ingerlatsinissaanut pisariaqartunik, tamanna inatsimmut allamut akertliunngippat«.

BØRNETALSMANDEN SKAL

- Rådgive og vejlede børn og unge om deres rettigheder og klageadgang
- Rådgive og vejlede forældre om børns rettigheder og klageadgang
- Rådgive og vejlede offentlige og private institutioner
- Sikre lovgivning og praksis omkring børn og unge i forhold til FNs Børnekonvention
- Vurdere forhold for børn og unge
- Indsamle information om børn og unge
- Formidle information om børn og unge
- Deltage i samfundsdebat og opfordre børn og unge til deltagelse
- Foreslå tiltag der styrker børns vilkår

Børnetalsmanden kan ikke træffe afgørelser i enkelt-sager, men kan alene komme med udtalelser om disse.

Desuden har Børnetalsmanden adgang til alle informationer om børns vilkår i offentlige og private institutioner. I loven om Børnetalsmanden står der i §12, stk. 2:

»Offentlige myndigheder samt offentlige og private institutioner for børn og foreninger og organisationer m.v., der arbejder med børns vilkår, skal uagtet deres tavshedspligt videregive de oplysninger til Børnetalsmanden, som er nødvendige til udførelse af Børnetalsmandens opgaver i henhold til denne lov, medmindre det strider mod anden lov«.

MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVI BØRNERÅD

MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVI ARFINILINNIK ILAASORTAQARPOQ, UKIUNI PINGASUNI ATASARTUNIK. SIUNNERSUISOQATIGIIT ILISIMASAQARTUUPPUT ATUARFIMMI INUUNERMIK, KULTURIMIK SUNNGIFFIMMILLU, INATSITIGUT INISSISIMANERMIK AAMMALU MEEQQAT INUUSUTTULLU INERIARTORNERANNIK PAASISIMASALLIT. ILAASORTAT PINGASUT NAALAKKERSUISUNIT TOQQARNEQARTARPUT, ILAASORTALLU PINGASUT NGO-NIT INGERLATSIVINNILLU NAMMINERSORTUNIT TOQQARNEQARTARLUTIK.

MEEQQAT ILLERSUISUAT SIUNNERSUISOQATIGIINNUT SIULITTAASUUVQ.

BØRNERÅDET BESTÅR AF SEKS MEDLEMMER, SOM SIDDER I TRE ÅR. RÅDET BESTÅR AF FAGFOLK MED INDSIGT I SKOLELIV, KULTUR OG FRITID, SUNDHED, RETSSTILLING OG UDVIKLING FOR BØRN OG UNGE. NAALAKKERSUISUT UDPEGER TRE REPRÆSENTANTER, NGO'ER OG PRIVATE INSTITUTIONER UDPEGER TRE REPRÆSENTANTER.

BØRNETALSMANDEN ER FORMAND FOR RÅDET.

MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVINI ILAASORTAT SULIASSAAT

- Meeqqat Illersuisuata meeqqanik sullissinermini periusissanik ineriartortitsinerani ikiussallugu, tamatumani ilaallutik periutsit meeqqanik attaveqarnissamik oqaloqateqarnissamillu qulakkeerinnittut
- Apeqqutini meeqqanut tunngasuni tamani Meeqqat Illersuisuat siunnersussallugu najoqqutassiussallugulu
- Oqartussaaffeqarfimmut toqqarneqarfimminnut iternga tikillugu ilisimasaqassallutik
- Suliap pisariaqartitaatut ataqqinarpaluttumik pissusilersussallutik, suliap illup iluani avataanilu sularineqarnerani
- Siunnersuisoqatigiit ingerlatsineranni eqeersimaartumik peqataassallutik
- Inatsisartut inatsisaanni nr. 11, 22 novembarimeersumi siunnersuisoqatigiit siunertaata anguniagaanik naammassinninniaqataassallutik
- Meeqqat Illersuisuata allattoqarfia suliaminik ingerlataminillu pilersaarusionerani pitsaasumik suleqatigissallugu
- Siunnersuisoqatigiinnit tunuassallutik, allanik suliagarunik Meeqqat Siunnersuisoqatigiivini sulinermut akerliusinnaasunik
- Siunnersuisoqatigiinnit tunuassallutik oqartussaaffeqarfimmut attuumassuteqarnertik, toqqagaanermut tunngaviusoq, allannorsimappat atorunnaarpalluunniit
- Suliamut tunngasunik tusagassiorfinnut taamaallaat oqaseqartassallutik inuttut isumalluutitut/ilisimasalittut, Meeqqat Illersuisuat Meeqqallu Siunnersuisoqatigiivini ilaasortat allat isumaqatigiissuteqarfigereerlugit
- Meeqqat Pisinnaatitaaffiinik Ingerlatsivimmut Meeqqallu Illersuisuannut ilumoortumik pissusilersussallutik.

MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVINI ILAASORTAT

Inuk Borup-Nielsen, meeqqat peroriartorneri ineriartornerilu

Johan Reimer, meeqqat immikkut pisariaqartitsisut

Jaaraq Olsen, meeqqat peqqissuunerat

William Kriegel, meeqqat atuarnerat

Alma Tønnesen, meeqqat kulturikkut sunngiffimmilu inuunerat

Morten Nornild, meeqqat inatsisitigut inissisimanerat

ALLATTOQARFIK

MIO-p allattoqarfia ilisimasanik katersuisuuvoq siammarsaasuul-lunilu, tamatumalu saniatigut Meeqqat Illersuisuat Meeqqallu Siunnersuisoqatigiivi suliatigut ikiortarlugit.

MEDLEMMER AF BØRNERÅDET SKAL

- Bistå Børnetalsmanden med at udvikle strategier på børneområdet, herunder strategier der sikrer kontakt til og kommunikation med børn
- Bistå Børnetalsmanden med råd og vejledning i alle spørgsmål, som vedrører børn
- Have indgående indsigt i det kompetenceområde de er udpeget i
- Opføre sig med den værdighed hvervet kræver, såvel i som udenfor udførelsen af hvervet
- Være aktivt deltagende i rådets virke
- Medvirke aktivt til opfyldelse af rådets formål, som følger af Inatsisartutlov nr. 11. af 22. november
- Indgå i positivt samarbejde med Børnetalsmandens sekretariat om planlægning af dennes arbejde og aktiviteter
- Udtræde af rådet, hvis man besidder andre hverv, der kan være i konflikt med arbejdet i Børnerådet
- Udtræde af rådet, hvis tilknytningen til det kompetenceområde, man er valgt på baggrund af, ændres markant eller bortfalder
- Kun udtale sig til pressen som ressource-/ fagperson om sager efter aftale med Børnetalsmanden og den øvrige del af Børnerådet
- Optræde loyalt overfor Børnerettighedsinstitutionen og Børnetalsmanden

BØRNERÅDETS MEDLEMMER

Inuk Borup-Nielsen, børns opvækst og udvikling

Johan Reimer, børn med særlige behov

Jaaraq Olsen, børns sundhed

William Kriegel, børns skoleliv

Alma Tønnesen, børns kultur- og fritidsliv

Morten Nornild, børns retsstilling

SEKRETARIATET

MIO's sekretariat står for at indsamle og formidle viden, og yder desuden faglig bistand til Børnetalsmanden og Børnerådet.

A young girl with dark hair is looking through a large, dried, spiky plant seed head. The seed head is made of many thin, light-colored stems radiating from a central point. The girl's face is visible in the background, slightly out of focus. The background shows a blue building and a green field.

**MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVINIT ISIGALUGU
MED BØRNERÅDETS ØJNE**

MEEQQAT ILLERSUISUATA 2012-IMI UPERNAAKKUT MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVINI ILAASORTAT QINNUIGAI KALAALLIT NUNAANNI MEEQQANUT INUUSUTTUNULLU ATATILLUGU UNAMMILLIGASSAT, TAMARMIK IMMICKUT PINGAARUTILITTUT ISU-MAQARFIGISATIK, ALLAASEREQQULLUGIT. MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVISA ISUMAASA ILAI AAJUKU

BØRNETALSMANDEN HAR I EFTERÅRET 2012, BEDT BØRNERÅDETS MEDLEMMER BESKRIVE DE UDFORDRINGER, SOM DE HVER ISÆR MENER ER VIGTIGE MED HENSYN TIL BØRN OG UNGE I GRØNLAND. HER ER NOGLE SYNSPUNKTER FRA BØRNERÅDET

Meeqqanut inuusuttunullu atatillugu pisariaqartinneqarpoq suliniutit suut ingerlanneqarnersut, aammalu meeqqat inuunermi atugarisaanni pissutsinut paasisutissat amerlanerusut qulaajaaffigissallugit. Misissuisoqartarsimavoq maannakkorpiaq pisunik takutitsisunik, tamakkuali qaqutiguinnaq misissuinerunik nutaanik malitseqartinneqartarput, ineriartornermik malinnaasitsisinnaasunik. Tamatuma saniatigut ilisimasanut, misissuinerne paasisanut, qanoq iliuuseqangaartoqarneq ajorpoq.

FN-ip Meeqqanut Isumaqtigiissutaa piviusunnngortinneqasappat pisariaqarpoq meeqqat pisinnaatitaaffisa erseqqissuutinnissaat aammalu Namminersorlutik Oqartussanut, kommunut, inunnut ilisimasalinnut, angajoqqaanut meeqqanullu iliuusissanik innersuussisoqarnissaa. Meeqqat pisinnaatitaaffitik oqartussaaqataaermilu malittarisassat ilisimassavaat, inuiaqatigiinni peqataassagunik tusaaniarneqartassagunillu. Innuttaasut saaffiginnittut inersimasuinnaviusarput, tamanalu takussutissaasinnaavoq meeqqat pisinnaatitaaffitik ilisimangikkaat.

Ujartuisuunitsigut meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffimminnik ilisimasaqalernissaat isumagissavarput. **Aaja**

På børn- og unge området er der behov for et overblik over, hvilke indsatser der eksisterer og flere data om de forhold, som børn lever under. Der er undersøgelser, der viser et øjebliksbillede, men der følges sjældent op med nye undersøgelser, så udviklingen kan følges. Desuden handles der ikke på meget af den viden, som undersøgelserne viser.

For at FNs Børnekonvention kan implementeres er der behov for, at børns rettigheder gøres klare og anviser handlinger for Selvstyret, kommunerne, fagfolk, forældre og børn. Børn skal kende deres rettigheder og demokratiske spilleregler for at kunne blive aktive spillere og høringsparter i samfundet. De borgere, der henvender sig, er udelukkende voksne, og det kan være en indikation af, at børn ikke kender deres rettigheder.

Vi skal sørge for at børn og unge får viden om deres rettigheder ved at være opsøgende. **Aaja**

AKULERUTSITSINEQ

Pisortat oqartussaasut Kalaallit Nunaanni ataqineqartorujussuupput. Kinguaariit ataatsit matuma siornatigut pisortat akerrilernerneqarneq ajorput, namminerlu isummat isiginninnerillu nipangiusimaannarneqartarput. Tamanna aamma meeqqani takuneqarsinnaasimavoq meeqqat kinguaariit ataasiinnaat matuma siornatigut. Tamanna inatsisiliortut ilisimasimavaat meeqqat atuarfiannut peqqussut nutaaq, 2002-mi atuutilersoq, ilusilersorneqarmat. Tassani eqqunneqarpoq »Inuttut Ineriartorneq«, tassuuna ilaatigut qulakkeerneqassalluni meeqqat isummaminnik isiginninnerminnullu annissinissartik ilinniassagaat imminnullu pingaartinernerulerlutik. Meeqqanik ilisimasallit ullumikkut takusinnaavaat suliniut tamanna kinguneqartoq. Meeqqat isummaminnik isiginninnerminnullu annissinissaminnut pikkorinnerujussuunnngorsimapput, sulili suliaasarpoq meeqqat tamarmik isumaasa saqummersinnissaat ataqineqarnissaallu qulakkiissallugu. **William**

INDDRAGELSE

I Grønland er der stor respekt for de offentlige myndigheder. For en generation siden modsatte man sig ikke det offentlige og der var tendens til at lade egne meninger og holdninger være usagte. Det kunne også spores hos børnene for blot en børnegeneration siden. Dette var lovgiverne bevidste om ved udformningen af den nye folkeskoleforordning, som blev taget i brug i 2002. Her blev faget »Personlig Udvikling« indført, som bl.a. skulle sikre, at børn lærte at give udtryk for deres meninger og holdninger og være mere selvbevidste. Børneprofessionelle ser i dag, at denne indsats bærer frugt. Børn er blevet betydeligt bedre til at ytre deres meninger og holdninger, men der ligger fortsat en opgave i at sikre, at alle børns meninger kommer til udtryk og respekteres. **William**

NALUNAARUTIGINNINNERIT

Misigisarsimavara inersimasorpassuit, meeqqanik inuusuttunillu suliallit, meeqqanut inuusuttunullu inatsit ilisimangikkaat. Tassa nalunaarutiginninnissamik pisussaaffimminnik, innuttaaqataasut aammalu atorfilittut nalunaarutiginninnissamat sakkortunerusumik pisussaaffillit. Inersimasut, meeqqanik inuusuttunillu suliaqartut meeqqat pisinnaatitaaffii ilisimangippatigit taamaatumillu meeqqanut, ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisunut iliuseqaratik, ulorianartoqarpoq meeqqat avatangiisini ajoqusernartuniiginnarissaat akuleruttoqarani, tassalu meeraq marloqiusamik sumiginnarreqassaaq. **Inuk**

Ilinniartitsisut nalunaarutiginninnissamik pisussaaffiat meeqqat atuarfianni tamatigit saqqumittinnarneqartarsimavoq. Ingerlatsivinni kattuffinnilu pisortat ataatsimiinnerni pikkorissartitsinernilu tamatumingga sammititsillaqqissuupput. Ajornartorsiuutit annertuut, meeqqat atugarilersinnaasaat, siunut isiginiarneqartassapput. Ajoraluartumik takujuartarparput isumaginninnermi oqartussaasunut nalunaaruteqaqattaartoqartarsinnaasoq qanoq iliuseqartoqarani, ajornartorsiuutillu atugarineqaannartarput meeqqallu atugarliuutitik atuinartarpaat. Tamanna meeqqanut naleqqutinngitsorujussuuvoq. Ilinniartitsisut isumaginninnermi oqartussaasunut nalunaaruteqaraangata meeraq pineqartoq pilugu suleqatigiinnermik pilersitsisoqartoq »uppennarsaasoqartassaaq«. **Johan**

ILIUUSEQARNISSAMUT PERIARFISSAT

Meeqqat atugarliortut, meeqqat innarluutillit, meeqqat pinartumik nappaatillit meeqqallu atornerlunneqarsimasut maannakkorpiaq ikiorneqarnissaminnut pisariaqartitsipput. Inuiaqatigiit pissut sinik erloqinartunik takkuttoqarnissaa utaqeqqaassanngilaat. Taamaattumik pingaaruteqarpoq meeqqat pisariaqartitaasa isumaginissaannut atugassarisanik immikkoortitsisoqarnissaa. **Alma**

Suliniuteqarfik pingaartinneqartariaqartoq tassaavoq suliniutip »Siusissukkut iliuseqarnissaq«-p nukittorsarnissaa. Iliuseqarnissamat periarfissat pitsaanerulersinneqassapput, assersuutigalugu ilaqutariinnut pisariaqartitsisunut inissianik/ininik ulluuneranilu paaqqinnittarfimmi inissanik neqerooruteqarnissamat periarfissat, tassa ilaqutariinnik sullissinissamat aalajaatsuuneq tunngaviummik tunngaviummat. **Aaja**

UNDERRETNINGER

Det er min oplevelse, at rigtig mange voksne, der arbejder med børn og unge, ikke kender til lovgivningen omkring børn og unge. Dette gælder deres pligt til underretning, både som medborger og som ansat med skærpet underretningspligt. Når voksne, der arbejder med børn og unge, ikke kender til børns rettigheder, og derfor ikke handler overfor børn, der har brug for hjælp, risikerer vi, at børn bliver fastholdt eller forbliver i et skadeligt miljø, uden at nogen griber ind, og så bliver barnet dobbelt omsorgssvigtet. **Inuk**

Lærernes underretningspligt har altid været et emne, som man prøver på at synliggøre i folkeskolen. Ledere i både forvaltninger og fagforening er gode til at få dette emne gennemarbejdet ved møder og kursusaktiviteter. Man skal være på forkant med de virkelig store problemer, som nogle børn kan komme i. Desværre ser vi gang på gang, at man kan underrette de sociale myndigheder igen og igen uden, at der sker noget, og problemerne får lov til at forsætte og børnene forbliver i den onde cirkel. Dette er meget uhenigtsmæssigt for børnene. Når lærerne underretter de sociale myndigheder skal der gives en »kvittering« for, at der etableres et samarbejdes omkring barnet. **Johan**

HANDLEMULIGHEDER

Socialt udsatte børn, børn med handicap, alvorlige syge børn og misbrugte børn har behov for hjælp her og nu. Samfundet skal ikke vente på, at de først kommer i alvorlige akutte situationer. Det er derfor vigtigt, at der afsættes ressourcer til at varetage børnenes behov. **Alma**

Et prioriteret indsatsområde bør være en styrkelse af projekt »Tidlig indsats«. Der skal sikres bedre handlemuligheder, f.eks. mulighed for at tilbyde boliger/værelser og daginstitutionspladser til familier, hvor der er behov, for stabilitet er en grundlæggende forudsætning for at kunne arbejde med familien. **Aaja**

INUUSUTTUT PINERLUTTUT

Meeqqat inersimasunut inissiisarfinnut inissinneqartarnerat kangunartuliaavoq. Meeqqat inersimasut inissinneqarsimasut akornanniittussaangillat, tamannalu Meeqqanut Isumaqtigiissummi artikel 37-mut toqqaannartumik unioqquitsineruvoq. Nunat-sinni meeqqanut inatsisit paasiuminaatsuupput, tassa tassaammata qallunaat inatsisaat Kalaallit Nunaanni atuuttoq aammalu kalaallit inatsisaat. **Morten**

Inuusuttunik pinerluttunik pillaasarnerup parnaarussisarnerullu takutipaat inuusuttunut pinerluttunngorsimasunut ikiorsiinissamik iliuutsit ineriartortinnissaat pilersinneqarnissaallu atorfissaqartinneqartorujussuusoq. Inuusuttut tamakkua parnaarussivinnut, pinerluttunut inersimasunut naatsorsuussanut, parnaarunneqarnissaat aaqqiissutaanngisaannassaaq. Inuusuttut inersimasut akornannut inissiinerit ulorianaatigivaat inuusuttut pinerluttut pinerluttarnertik nangiinnassagaat ajorseriassagaallu. Inuusuttut pitsaasumik inuuneqalerseqqinniarlugit najoqutassiunikkut tapersersuinikkullu ikiorneqassapput. **William**

INNARLIINERIT

Meeqqanik pinerliisimanginnermut uppersaammik taaneqartumut qallunaat inatsisaat 2012-imi aasakkut allanngortinneqarpoq. Inatsisip allannguutai tamarmiusut kingunerisaannik maanna inoqutigiinnut tamanut meeqqanik pinerliisimanginnermut uppersaateqarnissaq piumasarineqarsinnaalerpoq. Ineriartorneq tamanna meeqqat inuusuttullu, inersimasunut meeqqanik kinguaassiutitigut atornerluisartunut nalinginnaasumik illersorneqarnissaanut iluaqutaasorujussuovoq. Meeqqanik pinerliisimanginnermut uppersaatait maanna atuuttut nangitsissutaattut »gruppini inuusuttunik« taaneqartunik (15-17-års-ukiulinnik), paaqqinnittarfinni il.il. meeqqanik kinguaassiutitigut atornerluisartunut taamatut illersuiniarnerup malinnaaffiginissaa soqutiginnassaaq. **Morten**

Pissutsit akuersaarneqarsinnaanngitsut tamakkua aaqinneqarnissaanut inuiaqatigiit annertuumik akisussaaffeqarput. Kinguaassiutitigut atornerluinerup suuneranik paasitinneqassapput aammalu akuersaannginnissamut ikiortissarsiornissamullu ator-tussaqaassallutik. Tamanna inuiaqatigiinni atituumik sulii oqallisi-gineqartariaqarpoq. **William**

UNGE KRIMINELLE

Anbringelse af børn i anstalt med voksne er en skam-plet. Børn hører ikke hjemme blandt foranstaltede voksne, og forholdet er direkte i strid med Børnekonventionens artikel 37. Grønlandsk børneret er kompliceret, idet den består af både dansk lovgivning med gyldighed i Grønland og egentlig grønlandsk lovgivning. **Morten**

Straf og indespærring af unge kriminelle viser, at der er udtalt behov for udvikling og etablering af hjælpeforanstaltninger til unge, som er kommet ind i en kriminel løbebane. Det vil aldrig være en løsning at spærre disse unge inde i fængsler, som er beregnet til voksne kriminelle. Ved at spærre unge inde sammen med voksne, giver det en risiko for, at de unges kriminelle løbebane fortsætter og forværres. De unge skal hjælpes til at komme på rette føde igen gennem vejledning og støtte. **William**

OVERGREB

I sommeren 2012 blev den danske rammelovgivning omkring de såkaldte børneattester ændret. Den samlede lovændring indebærer, at der nu kan stilles krav om børneattester for en hel husstand. Udviklingen er en stor gevinst i den generelle beskyttelse af børn og unge mod pædofile. I forlængelse af området for de nuværende børneattester, skal det blive interessant at følge en lignende beskyttelse af den såkaldte »unge-gruppe« (15-17 år) mod pædofile på institutioner m.v. **Morten**

Samfundet har et stort ansvar omkring en løsning af dette utilgivelige forhold. De skal gøres bevidste om hvad et seksuelt misbrug er og skal have redskaberne til at kunne sige fra og søge hjælp. Der skal fortsat skabes en bred debat i samfundet omkring dette emne. **William**

ATORNERLUINEQ

Ajoraluartumik ilaqutariit arlallit atornerluinermik ajornartorsiuteqarput. Tamassuma kingunerisai ingerlaqqittarput kinguaariillu tamaasa sakkortuseriartarlutik, imeriaaseq allanngortinneqanngippat. Inuttut kingornussat "katersuuttarput" meeqqanullu ingerlateqqinneqartarlutik. Inersimasut imerajunnerannut atatillugu meeqqap misigisai kinguneqaatillu inersimasut amerlasuut eqqarsaatigineq ajorpaat. Piffissanngunngila inuiaqatigiit ilisimasaqarfiginerulissagippat imeriaatsip inuit akornanni tarnikkut ajoqutigisai, takusimasavut inuiaqatigiinnilu pisut takusavut? Imigassamik atornerluinerup kingunerisaanik meeqqanik sumiginnaasernerup qaangerniarneranik sulineq, meeqqat misigisaannik imigassamillu pitsaanngitsumik misigisaqarneranik katsorsaanerit, inuiaqatigiit peqqinnerusut anguniarlugit suliuteqarnerup ilagai. **Inuk**

Ikiaroorartunik atuinikkut inuiaqatigiinni ajornartorsiutit suli annertoorujussuupput. Atornerluinikkut kinguneqaatinik pitsaanngitsunik ajoqusiisunillu meeqqanut inuusuttunullu paasisitsiniaanermik suliassaq annertuujuvoq. Anguniagaasariaqarpoq meeqqat ARLAANNAATALUUNNIIT ilisimasaqannginneq pissutigalugu atornerluisunngunnginnissaat. **William**

PEQQISSUSEQ PINAVEERSAARTITSINERLU

Ilaqutariit mikisunik meerartallit amerlanerpaartaat ingerlallu arput, ilaqutariillu atorfissaqartiinnarpaat najoqqutassiorneqarnissaq siunnersorneqarnissarlu. Unammilligassaq tassaavoq ilaqutariit peqqissuugaluit attavinnik amigaateqarnerat – pingaartumik Nuummi, tassunga nuussimasorpasuaqarmat ilinniar-toqarlunilu ilaqtaminnik najuinngitsunik. Inuusuttut angajoqqaatik, qatanngutitik ikinngutitilluunniit qanittumiinngitsut meerartaartartut immikkut ulorianartorsiorput, pissutigalugu ulluinnarni tapersersuisussaqannginnamik. **Jaaraq**

Suliaqarfinni arlalinni suleqatigiinneq, ingammik angajoqqaanik, ernisussiorunik, meeraaqqerivinnik, meeqqerivinnik, atuarfinnik sunngiffimmilu ornittakkanik suleqateqarneq meeqqat atugaris-saarnissaannut pingaaruteqarpoq. **Alma**

MISBRUG

Desværre er flere familier berørt af misbrugsproblemer. Konsekvenserne rækker videre og forstærkes for hver generation, så længe drikkemønstret ikke ændres. Den sociale arv akkumuleres og gives videre til børnene. Mange voksne tænker ikke på barnets oplevelser og konsekvenserne i forbindelse med voksnes drikkeri. Mon det ikke er tid til, at vi som samfund bliver mere oplyst om de socialpsykologiske skadevirkninger af drikkekulturen, som vi har set og ser ske i vores samfund? Arbejdet med at bryde omsorgssvigt af børn, som lever med negativ alkoholkultur, bearbejdning af børnenes oplevelser og negative erfaringer med alkohol er en del af indsatsen for at opnå et sundere samfund. **Inuk**

Der er fortsat store samfundsproblemer omkring brug af euforiserende stoffer. Der ligger en stor opgave i at oplyse børn og unge om de uheldige og skadelige virkninger, der ligger i et misbrug. Målet må være, at INGEN børn starter et misbrug af uvidenhed. **William**

SUNDHED OG FOREBYGGELSE

De fleste familier med småbørn er velfungerende, og familien har blot brug for vejledning og råd. Udfordringen ligger i, at ellers sunde familier mangler netværk - specielt i Nuuk, fordi der er så mange tilflyttere og studerende uden familie. Unge mennesker, der får børn uden deres egne forældre, søskende eller venner i nærheden, er særligt udsatte, fordi de mangler støtte i hverdagen. **Jaaraq**

Tværfagligt samarbejde er vigtigt for at sikre børns trivsel, især samarbejde med forældre, jordemødre, vuggestuer, børnehaver, skolen og fritidsklubber. **Alma**

PIITSUUNEQ

Timersoqatigiiffinnut ilaasortaaneq akisuujusinnaavoq aamma atortut aammalu pissartannorgniunnernut illoqarfinnullu allanut unammiaortorluni angalanerit akisuujusinnaapput. Meeqqat atuqarlortut qatannuguterpassuallit, timersuumminnut imaluunniit sunngiffimmi sammisassanut akissaqanngitsut, tapersorsorneqar-nissaat pisariaqarpoq. Tamanna pisinnaavoq klubbini siulersuisut angajoqqaanut peqatigiiffiliornerisigut, tamakkualu unammiaar-nerni imaluunniit ukiup ingerlanerani ingerlatani assigiinngitsuni nioqutissanik assigiinngitsunik tuniniaasinnaapput. Taavalu sin-neqartoorutit atorreqarsinnaapput meeqqanut inuusuttunullu, atortuminnut angalanernulluunniit aningaasatigut tapiiffigineqar-nissaminnut pisariaqartitsisunut. **Alma**

ATUARTITSINEQ SUNNGIFFILLU

Ajoraluartumik atuartut meeqqat atuarfiannit, ilinniagaqartitsi-nermi ingerlaqqinnissaminnut annikitsuarsuarnik tunngavis-saqarlutik anisut amerlavallaqaat. Pingaaruteqartorujussuuvoq inuiaqatigiit suleqatigiillutik ilinniagaqartitseriaatsimik pilersit-sinissaat, aamma atuartunik, meeqqat atuarfianniinnerminni ili-simasassanik nalinginnaanerpaanik pissarsisinnaanngitsunik, sam-minnittumik. Meeqqat atuarfianni piginnaasaqarneq nukittorsar-neqassaaq atuartut tamakkua sammineqarnerulernerisigut. Inui-aqatigiit sulinerminni amerlanerusunik sakkussaqassapput ajor-toq qaangerniarlugu, tassa inuiaqatigiinni meeqqat atugarliorner-paat siusissukkut ilatsiinnarneqartarnerat qaangerniarlugu. **Johan**

Pisortat akisussaaffigaat qulakkiisallugu meeqqat tamarmik ilisi-masanik paasissutissanillu pissarsinissaat, aammalu tusagassior-ffinnik elektroniskiusunik atuinissaannut assigiissunik periarfis-saqarnissaat. Meeqqat tamarmik elektroniskinik ajornaatumik atuisinnaassapput, paasissutissanillu aammalu ilisimasanik aaller-nissaminnut atornissaat ilinniarlugu. Nunaqarfinnut isorliune-rusunullu atatillugu pisortat immikkut annertuumik suliassaqar-put. **William**

Aningaasaateqarfinnut assigiinngitsunut qanoq isilluni qinnute-qartarnermik pikkorissartitsinertigut klubbit nukittorsarnissaat pingaaruteqarpoq. **Alma**

FATTIGDOM

Det kan være kostbart at være medlem af sportsklub-ber og det kan være dyrt med udstyr og rejser til me-sterskaber og kampe i andre byer. Der er behov for at støtte udsatte børn med mange søskende, der ikke har råd til deres sport eller fritidsaktiviteter. Det kan gøres ved, at bestyrelserne i klubberne danner foræl-dreforeninger, der kan sælge forskellige varer under konkurrencer eller ved forskellige aktiviteter i løbet af året. Overskuddet kan så søges til børn og unge, der har behov for økonomisk støtte til udstyr eller rejser.

Alma

UNDERVISNING OG FRITID

Der er desværre alt for mange elever, der forlader fol-keskolen med meget ringe forudsætninger for at gå videre i uddannelsessystemet. Det er meget vigtigt, at samfundet samarbejder for at skabe et uddannel-sessystem, som også har fokus på de elever, der ikke kan klare at tilegne sig den mest basale viden i deres folkeskoleforløb. Fagligheden i folkeskolen skal styr-kes ved at sætte mere fokus på disse elever. Samfun-det må og skal have flere virkemidler for at bryde den onde cirkel, hvor børn i samfundets laveste sociale lag tidligt bliver overladt til sig selv. **Johan**

Det offentlige har et ansvar for at sikre, at alle børn har muligheder for at kunne indhente viden og oplys-ninger og sikres lige muligheder for at kunne benytte de elektroniske medier. Alle børn bør have let adgang til den elektroniske verden, og lære at bruge dette fo-rum til at hente oplysninger og viden. Der ligger spe-cielt en stor opgave for det offentlige i forhold til byg-der og yderdistrikter. **William**

Det er vigtigt at styrke klubberne ved at afholde kur-ser i hvordan man søger til forskellige fonde. **Alma**

MISILITAKKAT SIULLIIT DE FØRSTE ERFARINGER

Ukioq 2012 MIO-p suliffeqarfittut atuuffia ukioq siulliuvoq, aatsaallu 2012-imi aprilimi pilersinneqarsimagaluarluta misilittagarpassuaqalereersimavugut aammalu meeqqat inuusuttullu atugarisaasa pitsanngorsarniarnerannik sulinitsinni nutaarpassuarnik periarfissaqalersimalluta.

Meeqqat illersuisuattut immikkoortut pingaarnerit ilaat naatsunngorlugit katersorsimavakka. Immikkoortut misissuinernik, MIO-p ukiup ingerlanerani ingerlassimasaanik, kiisalu meeqqanik, ilisimannittunik, angajoqqaanik, atorflinnik, politikernik allanillu meeqqat inuusuttullu atugarisaannik soqutiginnittunik attaveqarnitsigut misilittakkanik tunngaveqarput.

Soqutiginnittut MIO-p nalunaarusiaanik annertunerusumik atuarsinnaapput quppernitsinni nittartakkami.

2012 var MIO's første år som institution, og selv om vi først blev etableret i april 2012, har vi allerede gjort os rigtigt mange erfaringer og fået mange nye perspektiver på arbejdet for at bedre børn og unges vilkår.

Som børnetalsmand har jeg valgt at opsamle nogle hovedpointer i kort form. Pointerne har baggrund i de undersøgelser, som MIO har foretaget i løbet af året, samt de erfaringer vi har gjort os i kontakten med børn, fagfolk, forældre, embedsmænd, politikere og andre med interesse og viden om børn og unges forhold.

Interesserede kan læse mere om MIO's rapporter på vores hjemmeside.

IMMIKKOORTUT MISILITTAKKALLU PINGAARUTEQARNERPAAT

Piffissaq

Meeqqat akulerutsinnissaannut piffissangaatsiaq atortariaqarpoq. Ilaatigut pisariaqartunik isumaqatigiissuteqarniarnerit sivisuumik pisarput, ilaatigullu meeqqat tusaaniarneqassagaangata angajoqqaat akueritinnissaat eqqarsaatigineqassaaq.

Attuumassuteqarneq

Meeqqat ammartinnissaat ajornakusoorluinnartuusinnaavoq, taamaattumik inersimasut meeqqamut attuumassutillit suleqatigiluarneqarsinnaat pingaaruteqarluarpoq. Amerlanerusunik pulaarnissamut piffissaqarpat tamatigut isumassarsiatsialaavoq meeqqamik tatigeqatigiinnermik pilersitsinissaq.

Sungiusarneq

Ajoraluartumik meeqqat akulerutsinneqarneq aperineqarnerlu sungiusimannigilaat, taamaattumillu akissuteqarnissartik isumaminnillu annissinissartik ajornakusoorluttarlugu. Taamaattumik pingaaruteqarpoq meerartatta inuusuttortattalu saqqummiussinissaannik sungiusartinnissaat.

HER ER DE VIGTIGSTE POINTER OG ERFARINGER

Tid

Det tager tid at inddrage børn. Dels tager det lang tid at lave de nødvendige aftaler og dels skal der tænkes forældresamtykke ind, når børn skal høres.

Relation

Det kan være rigtigt svært at få børn til at åbne op, så et godt samarbejde med de voksne omkring barnet er rigtigt vigtigt. Hvis der er tid til flere besøg, er det altid en god idé for at opbygge en tillidsrelation med barnet.

Træning

Børn er desværre ikke vant til at blive inddraget eller spurgt, og har derfor ofte svært ved refleksion og ved at udtrykke, hvad de mener. Derfor er det vigtigt, at vi træner vores børn og unge i at udtrykke sig.

Akulerutsitsineq

Meerartavut inuusuttortavullu qulaatiinnarlugit iliuseqartarpugut. Sumiiffinni ikittuararsuarni meeqqat inuusuttullu piviusumik akulerutsinneqartut naammattoorsimavagut. Inuiaqatigiit ineriartortinneranni tamarmi meeqqat inuusuttullu akulerutsinnissaanut aaqqissuussinernik amigaateqarpugut. Assersuutigalugu tamakkua nuna tamakkerlugu kommuninilu oqartussaaqataanernik ingerlatsinerni ilanngunneqarsinnaapput.

Piumassuseqalersitsisumik akulerutsitsineq

Meeqqat pingaarutilimmut isummaminnik saqqummiussinissaanik kajumissaarneqaraangata tamatumunnga piumassuseqalersinnisaannut pingaaruteqarpoq tusarnaarnissaq. Piviusumik akulerutsitsisoqassaaq assigiinngisitsisumik.

Pisinnaatitaaffit

Meerarpasuit pisinnaatitaaffitik ilisimangilaat. Suliniuteqarnissaq pisariaqarpoq qulakkeerniarlugu meeqqat tamakkua ilisimasagaat, nalunnginniassammassuk qaqugukkut pisinnaatitaaffitik innarlerneqartut.

Inuit ikorfartuisut

Illoqarfinni assigiinngitsuni inuppassuaqarpoq tunniusimasunik ikorfartuisunillu, meeqqat ineriartortneranni ikiuerusuttunik taperserusuttunillu. Inuit ataasiakkaat tamakkua annertuumik suliniuteqarput meeqqanullu ataasiakkaanut allaassuseqartitsilutik.

Iliuseqarnissamut periarfissat

Sumiiffippasuarni misigisimavarput inersimasut meeqqanut ataasiakkaanut attuumassutillit pakatsisimasut, pissutigalugu tusaneqartut misigisimanginnamik imaluunniit meeqqanut pissutit allannortinnissaannut piginnaasaqannginnamik.

Suleqatigiinneq

Misilittagaavoq pisortat oqartussaaqqarfiinik suleqateqarneq artornarsinnaasoq. Meeqqap soqutigisai pitsaanerpaamik isumaginniarlugit pisariaqarpoq suleqatigiinnerup eqaannerulernissaa.

Inddragelse

Vi handler hen over hovedet på vores børn og unge. Meget få steder er vi stødt på reel inddragelse af børn og unge. I hele vores samfundsopbygning mangler der strukturer til inddragelse af børn og unge. Det kunne for eksempel være indlejret i de demokratiske processer på lands- og kommunalt plan.

Pseudoinddragelse

Når børn opfordres til at udtrykke deres mening om noget af betydning, er det vigtigt for lysten, at der lyttes. Der skal være tale om reel inddragelse, som gør en forskel.

Rettigheder

Rigtigt mange børn kender ikke deres rettigheder. Der er behovet for en indsats for at sikre, at børnene kender dem, så de ved, hvornår deres rettigheder bliver krænket.

Ressourcepersoner

Der er rigtigt mange ildsjæle og ressourcepersoner i de forskellige byer, som rigtigt gerne vil hjælpe og støtte børn i deres udvikling. Sådanne enkeltpersoner gør en kæmpe indsats og forskel for det enkelte barn.

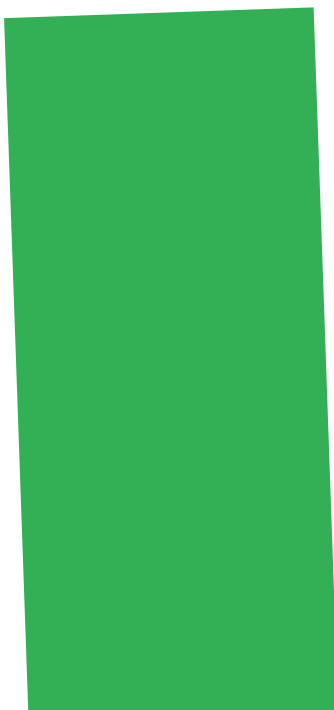
Handlemuligheder

Vi har mange steder oplevet, at voksne omkring det enkelte barn er frustrerede, fordi de ikke føler sig hørt eller har kompetence til at ændre en situation for barnet.

Samarbejde

Erfaringen er, at samarbejdet med offentlige indsatser kan være trægt. Af hensyn til barnets bedste interesse er der behov for at samarbejdet bliver mere smidigt.

2015-IP TUNGAANUT MIO-P ANGUNIAGAI

MÅL FOR MIO 2015

SAQQUMINEQ

- Meeqqat tamarmik MIO ilisimassavaat
- Meeqqat Illersuisuat/MIO meeqqat atugarisaat pineqartillugit pisortat namminersortullu iliuusaanni pissusissamisoortumik peqataasutut akulerutsinneqartassaaq tusarniaavigineqartassalluniluunniit
- MIO uppernartuussaaq
- Inuit ilisimasallit tamarmik meeqqallu FN-ip Meeqqanut Isumaqtigiissutaa oqaluuserisassavaat

UPPERNASSUSEQ

- Oqaaseqaatit piviusunik tunngaveqartassapput
- MIO ukiumut marloriarluni ilisimatuussutsikkut misissuisassaaq paasisallu siammarsartassallugit
- Tamatuma saniatigut ukiumut suliniutit 4-6 aallartinneqartassapput
- Meeqqanut inuusuttunullu ilisimasat qulaajarneqassapput
- MIO ukiumut najugaqarfinnut 4-6-inut pulaartassaaq
- MIO-p oqaaseqaatai inuiaqtigiinni pingaaruteqartuussapput

SULIAMUT PIGINNAASAQARNEQ

- MIO ilumini pitsaasumik nukittuumillu suleqatigiiffiuvoq
- MIO-p suliatigut ineriartornissaq avatangiisillu pitsaasuunissaat sammissavai
- MIO kinguneqartussamik pitsaasumillu ilisimasamik avitsissaaq
- MIO suleqatigiiffik nukittuujuvoq, anguniagalimmik ataatsimullu siunertalimmik sulisoq

SYNLIGHED

- Alle børn kender til MIO
- Børnetalsmanden/MIO inddrages eller høres som en naturlig del af processen af offentlige og private enheder, når det drejer sig om børns vilkår
- MIO er troværdig
- Alle fagfolk og børn snakker om FN's Børnekonvention

TROVÆRDIGHED

- Udtalelser baseres på fakta
- MIO foretager og formidler to videnskabelige undersøgelser årligt
- Der iværksættes derudover 4-6 projekter årligt
- Der skabes overblik over viden på børne- og ungeområdet
- MIO besøger 4-6 bosteder årligt
- MIO's udtalelser har vægt i samfundet

FAGLIGHED

- MIO har en god og stærk intern sparring
- MIO har fokus på faglig udvikling i et positivt miljø
- MIO sikrer konstruktiv og effektiv vidensdeling
- MIO er et stærkt team, som arbejder målrettet og ud fra fælles retning

AKULERUTSITSINEQ

- Meeqqat pissusissamisoortumik MIO-p sulinerani akulerutsinneqassapput
- Meeqqat oqaaseqartartuunik amerlanerusunut sinniisuusunik pilersitsisoqassaaq, ukiumut 3-4-riarlutik elektroniskikkut imaluunniit »oqaatsitigut« apeqqarissaarutini akissuteqartartussanik
- Meeqqat oqaaseqartartui MIO-mut atapput
- Meeqqat tamarmik Meeqqat Illersuisuannut attaveqarsinnaapput chat, Skype imaluunniit qanimut oqaloqatiginninnerit aqutugalugit
- Meeqqat tamarmik nalussanngilaat qanoq isillutik Meeqqat Illersuisuannut attaveqarsinnaanerlutik
- Meeqqanit inuusuttunillu saaffiginnissutit ukiumut 35-t missaanniittut tiguneqartarput
- Meeqqat Illersuisuat/MIO ukiumut ikinnerpaamik quleriarluni atuarfimmi atuartsinermi peqataasassaaq
- Meeqqat Illersuisuat/MIO ukiumut ikinnerpaamik quleriarluni ulluunerani paaqqinnittarfinnut orniguttassaaq
- Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiinik paasissutissinneqarneranni Meeqqat Illersuisuata inersimasut allat akulerutsissavai, assersuutigalugu timersorneq aqutugalugu meeqqat ambassadøriinik pilersitsinikkut

SULEQATIGIINNEQ

- MIO-p tamatigut isumaliutigisarpaa suleqatigisat suut suliniutini peqataasinnaanersut
- MIO aqqissuunneqarsimavoq ilisimasat avinneqarnissaannik qulakkeerinnittumik. Tamatumuunakkut meeqqanut inuusuttunullu suliniutit takuneqarsinnaanerit qulakkeerneqassaaq
- MIO-p aqqissuussaannermigut qulakkiissavaa suliniutit nutaat aqqissuunneqarnissaat, pisariaqartitat ersarissut aallaavigalugit
- Aqqissuussaannerup ilusaa tapersorsorneqarpoq

INDDRAGELSE

- Børn inddrages naturligt i MIO's arbejde
- Der etableres et bredere repræsentativt Børnepanel, som 3-4 gange årligt svarer på elektroniske eller »talende« spørgeskemaer
- Børnepanelet er en del af MIO
- Alle børn har adgang til Børnetalsmanden via chat, Skype eller personlige samtaler
- Alle børn ved hvordan de kommer i kontakt med Børnetalsmanden
- Der modtages ca. 35 henvendelser årligt fra børn og unge
- Børnetalsmand/MIO deltager min. 10 gange årligt i undervisning i skoler
- Børnetalsmand/MIO kommer min. 10 gange årligt ud til daginstitutioner
- Børnetalsmanden inddrager andre voksne i at informere børn og unge om deres rettigheder, f.eks. via etablering af børneambassadører via sporten

SAMARBEJDE

- MIO overvejer altid hvilke samarbejdspartnere, der kan være i projekterne
- MIO har en organisationsform, som sikrer vidensdeling. Det skal sikre et overblik over tiltag på børne- og ungeområdet
- MIO sikrer igennem organisationsformen koordination af nye tiltag ud fra et evidensbaseret behov
- Der er opbakning til organisationsmodellen

2012-IMI INGERLATAT AKTIVITETER 2012

TAKUNEQARSINNAASUTUT MEEQQAT ILLERSUISUAT UKIUNI PINGASUNI PERIUSISSATUT SULINIUTEQARFISSAT AALLAAVIGALUGIT SULIVOQ, TAMAKKUALU SULIARINEQARLUTILLU TULLERIIAARNEQARSIMAPPUT MEEQQAT SIUNNERSUISOQATIGIIVI SULEQATIGALUGIT. ANGUIAKKAT PINGAARNERIT TASSAAPPUT: ILLERSUINEQ, AKULERUTSITSINEQ ASSIGIISSUMILLU ATUGAQARSINNAANEQ. TAMATUMA SANIATIGUT SULINIUTEQARFISSAT ARFINILLIT TIKKUARNEQARSIMAPPUT, SULINIUMMI »MEEQQAT OQAASEQARTARTUI«-MI MEEQQAT INUUSUTTULLU MIPI SULEQATIGALUGU 2011-MI TIKKUARSIMASAAT.

SOM DET FREMGÅR, SÅ ARBEJDER BØRNETALSMANDEN UD FRA 3-ÅRIGE STRATEGISKE INDSATSOMRÅDER, SOM UDARBEJDES OG PRIORITERES I SAMARBEJDE MED BØRNERÅDET. DE OVERORDNEDE MÅL ER: BESKYTTELSE, INDDRAGELSE OG LIGE ADGANG. DESUDEN ER DER UDPEGET SEKS INDSATSOMRÅDER, SOM BØRN OG UNGE I PROJEKTET »BØRNEPANEL« HAR FORETAGET I SAMARBEJDE MED MIPI I 2011.

Periusissatut suliniuteqarfissat saqqumersimapput FN-ip Meeqqanut Isumaqatigiissutaata aammalu meeqqat inuusuttullu inuuniarnermi maanna atugarisaannik ilisimasat pioreersut akornanni amigaatigisat misissornerisigut.

Tamanna peqatigalugu periusissatut suliniuteqarfissat nassaarineqarsimapput Meeqqanut Isumaqatigiissutip atortuulersinneqarneranik Kalaallit Nunaata nalunaarusiaata, Meeqqap pisinnaati-taaffii pillugit FN-ip komité-aneersup, misissorneratigut.

Periusissatut suliniuteqarfissat saniatigut ukiumoortumik anguniagaqartoqartarpoq. 2012-2013-imi sammineqarpoq »Meeqqat il-

De strategiske indsatsområder er fremkommet ved en analyse af gabet mellem FN's Børnekonvention og eksisterende viden om børn og unges nuværende levevilkår.

Samtidig er de strategiske indsatsområder identificeret ved at studere Grønlands afrapportering om implementering af Børnekonventionen fra FN's komité vedrørende Barnets rettigheder.

Udover strategiske indsatsområder, er der årlige mål. For 2012-2013 vil der være fokus på »Beskyttelse af

lersorneqarnerat«, 2014-2015-imilu sammineqassalluni »Meeqqat assigiissumik atuisinnaanerat«.

»Akulerutsitsineq« nalinginnaasumik anguniagaavoq, piffissaq naallugu suliniuteqarfigineqartussa.

1: Meeqqat illersorneqarnerat

Meeqqanik inuusuttunillu illersuiner mi siunertaavoq meeqqat nakuusernermut, atornerlunneqarnermut iluaqutiginiarneqarnermullu illersorneqarnerissamut pisinnaatitaaffiat qulakkeerneqarnerissaa.

MEEQQAT INUUSUTTULLU ISUMAGINNINNIKKUT AJORNARTORSIUTILLIT

Meeqqat nakuuserfigineqaratillu kinguaassiuutitigut atornerlunneqassanngillat

Suliniuummi siunertaasimavoq meeqqat nakuuserfigineqartut kinguaassiuutitigullu atornerlunneqartut qulaajaavigineqalernissaat.

2012-imi novembarip 20-anni pisoqartitsiner mi MIBB aamma NanuBørn suleqatigineqarput. Pisoqartitsinikkut Meeqqanut Isumaqatigiissutit inuissiornera malunnartinneqarpoq meeqqat, nakuuserfigineqarsimasut kinguaassiuutitigullu atornerlunneqarsimasut, sammitinneqarnerisigut.

Novembarip 20-at sioqqullugu sapaatip akunnerani tamanna pilugu isumaliutersuummik saqqummiussisoqarpoq, tamannalu peqatigalugu skiltereklami atorlugit FN-ip Meeqqanut Isumaqatigiissutaani artikel 19 aamma 34, atornerluineq iluaqutiginninniarnerlu pillugit, paasissutissiiniartoqarpoq.

Ulloq malunnartinneqarpoq atuarfimmi klassip Inatsisartut ataatsimiittarfiata saavani nipaatumik akerliussutsimik takutitsineranik. Atuartut klassiat kingorna ilaqutariinnut Naalakkersuisumit Mimi Karlsenimit qaaqquneqarpoq.

børn«, mens der fra 2014-2015 er fokus på »Lige adgang for børn«.

»Inddragelse« er et generelt mål, som der arbejdes med i hele perioden.

1: Beskyttelse af børn

Formålet med beskyttelse af børn og unge er at sikre børns ret til beskyttelse mod vold, misbrug og udnyttelse.

BØRN OG UNGE MED SOCIALE PROBLEMER

Ingen vold og seksuelle overgreb mod børn

Formålet med projektet har været at skabe fokus på vold og seksuelle overgreb mod børn.

Der blev indgået et samarbejde med MIBB og NanuBørn omkring en event d. 20. november 2012. Eventen markerede Børnekonventionens fødselsdag ved at skabe fokus på de børn, som udsættes for vold og seksuelle overgreb.

I ugen op til d. 20. november blev udkom der en kronik omkring emnet, og samtidig blev der via skiltereklamer formidlet information om FN's Børnekonvention artikel 19 og 34 om overgreb og udnyttelse.

Selve dagen blev markeret med en stille demonstration afholdt af en skoleklasse foran Inatsisartut. Skoleklassen blev efterfølgende inviteret ind af Naalakkersuisoq for familier Mimi Karlsen.

Meeqqanik sullissisinissamat uppernarsaatit malitseqartinneqarnerat

Siunertaasimavoq, sulilul siunertaalluni, Meeqqanik sullissinissamat uppernarsaatit atornerqarnerisa sammilersinneqarnissaat aammalu meeqqanik pinerliisimanginnermik uppernarsaammik pissarsiniartussaannermut Inatsisartut inatsisaata nr. 8, 19. Maj 2010-meersup malitseqartinneqarnera.

Meeqqanik pinerliisimanginnermik uppernarsaatit atornerqarnerisa aammalu meeqqanik inuusuttunillu sulinermi meeqqanik pinerliisimanginnermut uppernarsaammik piniarnissap pingaaruteqassusia pillugit isumaliutersuummik saqqummersitsisoqarpoq. Tamatuma saniatigut ukioqatigiit 15-17-inut atuutlernissaanut periarfissaq sammilersinneqarpoq.

Angajooqaat akisussaassuseqarnerannik quppersagaq

Atuakkami siunertarineqarpoq suut, meeqqat inuusuttullu angajooqaanit tapersorneqarnissamik najoqutassiorneqarnissamillu pisariaqartitsiffiisa, sammilersinneqarnissaat.

Atuakkap ilusilersorneqarnerani NAKUUSA/Unicef suleqatigineqarput. Atuagaq 2012-imi decembarimi illoqarfinnut nunaqarfinnullu tamanut siammarsarneqarpoq.

Meeqqat inuusuttullu ikiorneqarnissaannik inatsisip nutarterneqarnerani meeqqat akulerutsinneqarnerat

Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqarsimasut ilanngutinneqarnerat

Siunertaasimavoq Inatsisartut peqqussutaata nr. 1-ip, 15. April 2003-meersup nutarterneqarnissaanut atatillugu tusarniaanerup ilaatut meeqqat inissinneqarsimasut inissinniarneqarnerminni misilittagaasa tusarneqarnissaat.

Kommunini sisamani tamani najugaqarfinni arfineq-marlunni apersuisoqarpoq. Meeqqat katillugit 33-t, angajooqaarsiatut ilaqtariinnut imaluunniit ulloq unnuarlul paaqqinnittarfinnut inissinneqarsimasut, apersorneqarput. Akissutaat tusarniaanermi akissutinnngortinneqarput (2013-imi januaarimi nassinneqartumik) kiisalu nalunaarusiannngortinneqarlutik (2013-imi saqqummiunneqartumik).

Opfølgning på Børneattester

Formålet har været, og er fortsat, at skabe fokus på brugen af Børneattester og opfølgning på Inatsisartutlov nr. 8 af 19. maj 2010 om pligt til at indhente børneattest.

Der blev udsendt en kronik omkring brugen af børneattester og vigtigheden af at indhente børneattester ved arbejde med børn og unge. Der blev desuden skabt fokus på muligheden for at udvide aldersgruppen til de 15-17 årige.

Forældreansvarshåndbog

Formålet med denne bog har været at skabe fokus på områder, hvor børn og unge behøver støtte og vejledning fra forældre.

Der blev indgået et samarbejde med NAKUUSA/Unicef omkring udformningen af bogen. Bogen blev distribueret til alle byer og bygder i december 2012.

Inddragelse af anbragte børn i revision af lovgivning af hjælp til børn og unge.

Inddragelse af anbragte børn

Formålet var at høre anbragte børns erfaringer med anbringelsesprocessen som del af høringsmateriale vedrørende revidering af Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003.

Der blev udført interviews i syv bosteder fordelt i alle fire kommuner. I alt 33 børn anbragt enten i plejefamilier eller i døgninstitutioner blev interviewet. Materialet blev omformet til et hørings svar (afsendt januar 2013) samt til en rapport (udgivelse i 2013).

Inatsimmit Sulinermut – meeqqanut inuusuttunullu suliasani suliat amerlassusaannut missingsuut

Siunertaavoq paasissallugu suliarinnittumut ataatsimut suliarisimasat amerlassusaat misissussallugu aamma meeqqanut inuusuttunullu inatsisip suliarisimasallu akornanni amigaatit.

Misissuinnikkut sammitinneqarpoq inatsit sulinermi qanoq atorneqarnersoq aammalu maanna sulianik suliarinnineq tamakkiisuu-nersoq meeqqallu pisariaqartitaat isumagineqarnersut.

Kommunini sisamani tamani suliamik suliarinnittut pisortaallu apersorneqarput. Nalunaarusiaq 2013-imi saqqummersinneqassaaq.

Meeqqani inuusuttunilu kaattarnerit piitsuunerillu malitseqartinneqarnerat

Siunertaavoq meeqqat piitsuunerisa annertussusia qulaajassallugu, peqqinnermi, peqqissutsimut pissusilersornermi aammalu meeqqat inuusuttullu atugarissaarneranni inuttut assigiinngisutit qulaajarnissaat kiisalu ilaqutariinni piitsuusuni meeqqat inuuniarnermi atugarisaasa pitsanngorsarnissaannut suliniutissat qulaajarneqarnissaat.

Nalunaarusiaq meeqqat piitsuuneranni misissuinermut, 2007-imi saqqummersinneqartumut, malinnaasitsineruvoq. Misissuineq manna maannakorpiaq pisunik takutitsissaaq kiisalu ilaqutariinni piitsuusuni meeqqat amerlassusaasa ineriartornerannik paasitissalluni. Ilanngullugu nalunaarusiakku qulaajarneqassaaq peqqissutsimi inooriaatsimilu inuttut assigiinngissuteqartoqarnersoq, inuunermi kingusinnerusukku peqqissutsimut sunniuteqarsinnaasunik. Inooriaatsip pitsanngorsarnissaanut suliniutissat oqaluuserineqassapput. Naatsorsuutigineqarpoq nalunaarusiaq 2013-imi saqqummersinneqassasoq.

15-17-inut ukiulinnut matoqqasunik immikkoortoqarfiliortoqarnissaa pillugu malitseqartitsineq

Siunertaasimavoq matoqqasunik immikkoortoqarfeqannginnera pissutigalugu inuusuttut pinerluttut inissinneqartarneranni atugarisaat pillugit oqallinnermik pilersitsinissaaq.

Inuusuttut inissiisarfinnut, pinerluttunut inersimasunut naatsorsuussanut, inissinneqartarnerat pillugu atuartartut allagaat tusagassiorfinnullu nalunaarutit qisuariaatit 2012-imi ukiakku saqqummiunneqarput. Tusagassiorfiit Namminersorlutillu Oqartussat oqallinneq malitseqartippaat. Tamanna suli malinnaaffigineqarpoq.

Fra Lov til Praxis – vejledende sagstal for børn og unge sager

Formålet er at få overblik over antallet af sager pr. sagsbehandler i praksis og undersøge gabet mellem lovgivning og praksis på børn- og ungeområdet.

Med undersøgelsen sættes der fokus på, hvordan lovgivningen udmøntes i praksis og om den nuværende sagsbehandling er optimal og varetager barnets tarv.

Der er interviewet sagsbehandlere og deres ledere i alle fire kommuner. Rapporten udgives i 2013.

Opfølgning vedr. sult og fattigdom hos børn og unge

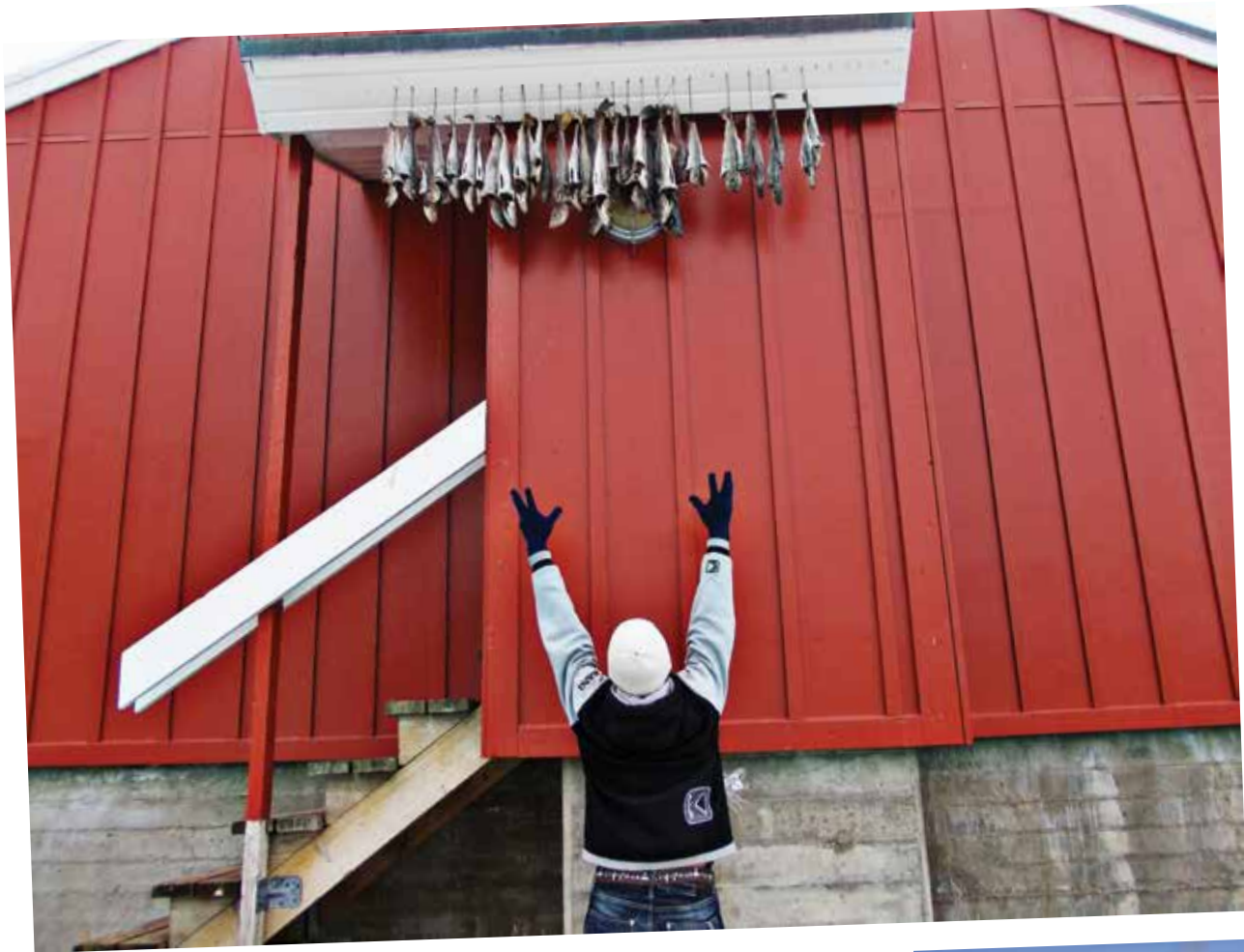
Formålet er at kortlægge omfanget af børnefattigdom, afdække social ulighed i sundhed, sundhedsadfærd og trivsel blandt børn og unge samt afdække tiltag til forbedring af levevilkår for børn i fattige familier.

Rapporten er en opfølgning på børnefattigdomsanalysen, som blev udgivet i 2007. Nærværende analyse vil kunne give et øjebliksbillede samt en indikation på udviklingen af antallet af børn i fattige familier. Rapporten vil ligeledes afdække, om der er social ulighed i sundhed og levevis, som kan have betydning for sundheden senere i livet. Tiltag til forbedringer af levevisen vil blive diskuteret. Rapporten forventes udgivet i 2013.

Opfølgning vedr. etablering af sikrede afdelinger for 15-17 årige

Formålet har været at skabe debat omkring de forhold unge kriminelle anbringes under på grund af manglende sikrede afdelinger.

Læserbreve og pressemeddelelser med reaktioner på anbringelse af unge i anstalter beregnet på voksne kriminelle er blevet udsendt i løbet af efteråret 2012. Pressen og Selvstyret fulgte op på debatten. Området følges fortsat.

PINAVEERSAARTITSINEQ

Meeqqanut inuusuttunullu innarluutilinnut pisinnaatitaaffinnik assigiissunik pilersitsineq

Siunertaasimavoq meeqqanut innarluutilinnut siusissukkut suliniuteqartarnissap sammilersinneqarnissaa.

Innarluutilinnut sapaatip akunneqartitsineranut atatillugu artikel 23 naapertorlugu meeqqat innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit atuartartut allagaannik nassiussisoqarpoq. Allaaserisaq aviisimi malitseqartinneqarpoq anaanaasup innarluutilimmik qitornallip misillitagaanik oqaluttuamik. Tamanna suli malinnaaffigineqarpoq.

FOREBYGGELSE

Skab lige rettigheder for børn og unge med handicap

Formålet har været at skabe fokus på tidlig indsats overfor børn med handicaps.

Der blev udsendt et læserbrev omkring børn med handicaps rettigheder i henhold til artikel 23 i forbindelse med handicapugen. Artiklen blev fulgt i avisen med en historie fra det virkelige liv om en mor og hendes erfaringer med et barn med handicap. Området følges fortsat.

2: Akulerutsitsineq

Meeqqat inuusuttullu akulerutsinnissaanni siunertaavoq meeqqat aalajangeeqataasinnaanerisa qulakkeerneqarnissaa, sunniuteqarneq, peqataaneq killiligaanani oqaaseqarsinnaaneq, paasissutissineq siunnersorneqarnerlu aqqutigalugit.

PAASISSUTISSIINEQ SIUNNERSUINERLU

Pisinnaatitaaffinnut plakati

Siunertaavoq atuartunut tamanut plakatimik meeqqat pisinnaatitaaffi inik allattuiffiusumik saqqummersitsinissaq.

Plakatimik suliaqarneq 2012-imi aallartinneqarpoq naatsorsuutigineqarporlu 2013-imi saqqummersinneqassasoq.

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit atuakkamik saqqummersitsineq ilisarititsinerlu

Siunertaasimavoq meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit atuakkamik atuartitsissummik saqqummersitsinissaq.

Atuakkap atuartitsissutit ineriartortinnerani ICC suleqatigineqarpoq. Atuagaq 2012-imi ukiakkut naammassineqarpoq Inerisaavillu suleqatigalugu atuafinnut tamanut nassiussuunneqarluni. Tamatuma saniatigut atuagaq ilinniartitsisut atuagassiaanni allaaserineqarpoq.

Meeqqanut Isumaqtigiissut pillugu app

Siunertaavoq iPhonesinut app-imik ineriartortitsinissaq, meeqqat pisinnaatitaaffii siunnersuisarfiillu pillugit paasissutissartalimmik.

Apps-inik marlunnik, qallunaatut kalaallisullu, ineriartortitsinisamut ingerlatsivimmik suleqatigiinnissamik isumaqtigiissuteqartoqarpoq. Aallarnersaataasunik isumaqtigiissuteqartoqarpoq 2012-imi, naatsorsuutigineqarporlu apps-it 2013-ip ingerlanerani saqqummiunneqarumaartut.

FN-ip Meeqqanut Isumaqtigiissutaanik inunnik ilisimasalinnik ilinniagaqartitsineq

Siunertaavoq atortussanik ineriartortitsinissaq, atuartitsinermi inunnit ilisimasalinnit atornerqartartussanik.

Namminersorlutik Oqartussani Inerisaavimmik suleqatigiinnissamik isumaqtigiissuteqartoqarpoq. Suliaq 2013-imi ingerlateqqinneqarpoq.

2: Inddragelse

Formålet med inddragelse af børn og unge er at sikre børns ret til medbestemmelse gennem indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed, oplysning og rådgivning.

OPLYSNING OG RÅDGIVNING

Rettighedsplakat

Formålet er at udsende en plakat, hvor børnerettighederne er beskrevet, til alle skolebørn.

Arbejdet med plakaten blev igangsat i 2012 og forventes udsendt i 2013.

Udgivelse og lancering af børnerettighedsbog

Formålet var at udgive en undervisningsbog om børns rettigheder.

Der blev indgået et samarbejde med ICC omkring udvikling af undervisningsbogen. Bogen blev færdiggjort i efteråret 2012 og i samarbejde med Inerisaavik udsendt til alle skolerne. Derudover udkom en artikel om bogen i lærernes fagblad.

App om Børnekonventionen

Formålet er at udvikle en app til iPhones med oplysninger om børns rettigheder og rådgivningssteder.

Der blev indgået en aftale om samarbejde med et firma omkring udvikling af to apps på hhv. dansk og grønlandsk. De indledende aftaler er blevet lavet i 2012, og det forventes at app's er klar til lancering i løbet af 2013.

Uddannelse af fagfolk i FN's Børnekonvention

Formålet er at udvikle materiale til brug for fagfolk ved undervisning.

Der er blevet lavet aftale om samarbejde med Selvstyret ved Inerisaavik. Arbejdet fortsætter i 2013.

SMS-ikkut Chat-ikkullu siunnersuineq

Siunertaavoq SMS-ikkut chatikkullu siunnersuisarfimmik piler-sitsinissaq, meeqqat telefoniannut tapertaasumik.

SMS-ikkut siunnersuisarfik pillugu TelePost suleqatigiinnissamik/sponsoritut isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq. Suleqatigiinneq 2013-imi ingerlaqqippoq, naatsorsuutigineqarporlu siunnersuisarfik ukioq manna saqqummiunneqassasoq.

MEEQQAT INUUSUTTULLU AKULERUTSINNEQARNERAT

Malittarisassat/meeqqanik oqaloqateqarnermi periutsit

Siunertaavoq meeqqat akulerutsinnissaannut periutsinik kiisalu meeqqanik oqaloqateqarnermi periutsinik saqqummersitsinissaq.

Meeqqanik oqaloqateqarnermi periutsit quppernermi nittartakkami www.mio.gl saqqummiunneqarsimapput. Tamatuma saniatigut inunnut ilisimasalinnut qupperakkamik sanasoqarpoq, naatsorsuutigineqarporlu taanna 2013-imi saqqummersinneqassasoq.

Meeqqanik inuusuttunillu radiokkut TV-kullu aallakaatitassianik oqalliffinnik KNR-mik suleqateqarneq

Siunertaasimavoq KNR suleqatigalugu meeqqanik inuusuttunillu aammalu meeqqat inuusuttullu pillugit radiokkut TV-kullu aallakaatitassioartarnissat.

2012-imi ukiakkut meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit radiokut aallakaatitassioartarpoq, KNR meeqqallu oqaaseqartartuaraat, meeqqanik sisamanik inuttalik, suleqatigalugit. Radiokkut aallakaatitassiami sammisassat Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu attuumassuteqartut oqaluuserineqarput.

Meeqqat inuusuttullu ilisimasanik pissarsiornissaminnut pisinnaatitaaffiat

Siunertaasimavoq meeqqat ilisimasanik pissarsiornissaminnut pisinnaatitaaffiata sammitinneqarnissaa, tamatumani ilanngulugu tusagassioffitsigut elektroniskitigut.

Ilisimatusarfimmi specialimik ilinniagalik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq, taassumalu specialini atorlugu misissorniarpai meeqqat ineriartornerisa kinguneqaataat aammalu Kalaallit Nunaanni internettimi killilimmik piginnaasaqartumi ilisimasanik pissarsiarnissannaanermut periarfissat.

SMS- og Chat-rådgivning

Formålet er at oprette en SMS- og chatrådgivning som supplement til børnetelefonen.

Der er indgået en samarbejdsaftale/sponsorafale med TelePost omkring SMS-rådgivningen. Samarbejdet fortsætter i 2013, hvor det forventes at lancere rådgivningen.

INDDRAGELSE AF BØRN OG UNGE

Retningslinjer/metode for børnesamtaler

Formålet er at udgive metoder til inddragelse af børn samt metoder til samtaler med børn.

Metoder til samtaler med børn er blevet publiceret på hjemmesiden www.mio.gl. Der arbejdes desuden på at lave en pjece/folder til fagfolk, som forventes udsendt i 2013.

Samarbejde med KNR omkring radio- og TV debatprogrammer med og for børn og unge

Formålet har været at samarbejde med KNR omkring radio- og TV-debatprogrammer med og for børn og unge.

Der blev i efteråret 2012 lavet radioprogrammet omkring børns rettigheder i samarbejde med KNR og et minibørnepanel bestående af fire børn. Radioprogrammet diskuterede emner relevante for børn og unge i Grønland.

Børn og unges ret til at søge viden

Formålet var at sætte fokus på børns ret til at søge viden, herunder via elektroniske medier.

Der blev indgået et samarbejde med en specialestuderende fra Ilisimatusarfik, som gennem specialet vil se på konsekvenser for børns udvikling og mulighed for at søge viden med de begrænsninger internettet i Grønland har. Specialet forventes afsluttet i 2013.

3: Assigiissumik atuisinnaaneq

Meeqqat inuusuttullu assigiissumik atuisinnaaneranni siunertaa-voq meeqqat ineriartornissamut pisinnaatitaaffiisa qulakkeernis-saat, tamatumani ilanngullugit assigiissumik atuarfimmi atuarsin-naaneq, sunngiffeqarneq, pinnguarneq paasissutissinneqarnerlu. Immikkoortoq »Assigiissumik atuisinnaaneq« 2013-imi siunissa-milu sulinermi pingaartinneqarpoq.

ILINNIAGAQARNEQ SUNNGIFFILLU

Meeqqat inuusuttullu innarluutillit naqinnernillu immikkoortitsisinnaangitsut tunngaviusumik ilinniagaqarnissamut assigiissumik pisinnaatitaaffiat

Siunertaasimavoq meeqqat inuusuttullu innarluutillit aammalu ilinniagaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerisa sammitinneqar-nissaa.

Sammititsineq pilersinneqarpoq 2012-imi innarluutilinnut sapaa-tip akunneqarneranut atatillugu aviisimi atuartartut allagaatigut.

3: Lige adgang

Formålet med lige adgang for børn og unge er at sikre børns ret til udvikling, herunder lige adgang til skolegang, fritid, leg og information. Punktet »Lige adgang« er et prioriteret område for arbejdet i 2013 og fremefter.

UDDANNELSE OG FRITID

Lige meget ret til grunduddannelse for børn og unge med handicap og ordblinde

Formålet var at sætte fokus på børn og unge med handicap og deres ret til uddannelse.

Fokus blev skabt via læserbrev i forbindelse med handicapugen i 2012. Projektet fortsætter i 2013.

NAATSORSUUTIT

2012-imi MIO-mut aningaasaliissutit 4.376.000 koruuniupput.

Naatsorsuutit takutippaat 2012-imi 3.926.452 koruunit ator-neqarsimasut.

kr.	2012
Aningaasanut inatsisikkut aningaasaliissutit:	4.376.000
Isertitat allat:	4.727
Sulisunut aningaasartuutit:	(2.158.393)
Aningaasartuutit allat:	(1.768.059)
2013-imi projektinut nuutinneqarput:	454.275

REGNSKAB

Bevillingen til MIO var i 2012 på 4.376.000 kr.

Regnskabet viser et totalt forbrug på 3.926.452 kr. i 2012.

kr.	2012
Finanslovsbevilling:	4.376.000
Øvrige indtægter:	4.727
Personaleomkostninger:	(2.158.393)
Andre omkostninger:	(1.768.059)
Overført til projekter i 2013:	454.275

INNUTTAASUNIT SAAFFIGINNISSUTIT BORGERHENVENDELSER

MEEQQAT ILLERSUISUAT MEEQQALLU SIUNNERSUISOQATIGIIVI
PILLUGIT INATSIMMI §8-MI ALLASSIMAVOQ MEEQQAT ILLER-
SUISUAT »INUINNARNUT SIUNNERSUILLUNILU NAJOQQUTASSI-
UISSASOQ... APEQQUTINI MEEQQAT ATUGARISAANNUT MEEQ-
QALLU PISINNAATITAAFFIINUT AAMMALU MAALAAARUTEQAR-
FIGISINNAASAANNUT TUNNGASSUTILINNI«.

2012-ip ingerlanerani inersimasut 25-t missaannik amerlassusi-
linnik Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnissuteqarput, meeqqat
inuusuttullu pillugit ajornartorsiutinik assigiinngitsunik. Ataa-
tarpaaluit saaffiginnissutigaat avinnermik kingorna qitornamik
inuuneranni annertunerusumik akulerutsinneqarnissartik kissaa-
tigalugu. Aamma ilaqutariit angajoqqaarsiat saaffiginnittarsi-
mapput meeqqat angerlartinneqarneranni ernumassutiminnik
imaluunniit atuarfimmik ajornartorsiuteqarneranut atatillugu.

Saaffiginninnerit tamarmik akineqarput siunnersuineramik ima-
luunniit oqartussaaffeqarfirmut eqqortumut innersuussinermik.

Pisuni ataasiakkaani suliassat annertunerusumik misissorneqarput
§ 11, imm. 2 naapertorlugu, tassani allassimammat Meeqqat Illersu-
isuat nammineerluni imaluunniit allanit saaffigineqarnermi kingor-
na pissutsinik misissuisinnaasoq oqaseqaateqarsinnaallunilu.

I LOVEN OM BØRNETALSMAND OG BØRNERÅD,
STÅR DER I §8, AT BØRNETALSMANDEN SKAL »YDE
RÅD OG VEJLEDNING TIL... PRIVATPERSONER OM
SPØRGSMÅL, DER VEDRØRER BØRNS VILKÅR OG
BØRNS RETTIGHEDER OG KLAGEADGANG«.

I løbet af 2012 har voksne ved omkring 25 lejligheder
henvendt sig til Børnetalsmanden omkring forskelli-
ge problemstillinger om børn og unge. En del fædre
har henvendt sig med ønske om større inddragelse i
deres børn liv efter skilsmisse. Også plejefamilier har
henvendt sig med bekymringer om børn ved hjemgi-
velse eller i forbindelse med problemer i skoler.

Alle henvendelser er blevet svaret med rådgivning el-
ler med henvisning til rette instans.

I enkelte tilfælde er sager blevet yderligere undersøgt
i henhold til § 11, stk. 2, som beskriver, at Børnetals-
manden kan undersøge og udtale sig om forhold af
egen drift eller efter henvendelse fra andre.

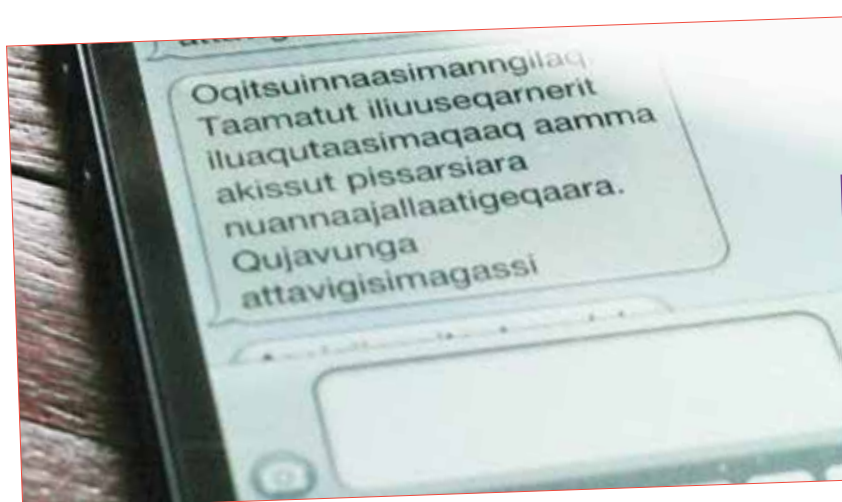

Taaneqareersutut saaffiginninnerit tamarmik Meeqqat Illersuisu-annit akineqarsimapput, aqqutaanilu meeqqanit inuusuttunillu saaffiginnissutit pingaarnerutinneqartarsimapput.

Alle henvendelser er som nævnt besvaret af Børnetalsmanden, og undervejs har henvendelser fra børn og unge haft første prioritet.

INNUTTAASUMIT SMS-IKKUT AKISSUT

SMS RESPONS FRA EN BORGER

Det var faktisk ikke så lidt. Det er virkelig en stor hjælp det du gør og jeg er positivt overrasket over den modtagelse jeg har fået. Er glad for at jeg kontaktede jer.

TUSARNIAAFFIGINEQARTUT HØRINGER

2012

- Meeqqanut suli atualinngitsunut ulluunerani neqeroorutit perorsarneqarnikkut ineriartornartut pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut
- Siunissami imerajuttuuneranut katsorsartinnissamut neqeroorutit pillugit nassuiaat
- Naalakkersuisut ilinniagaqartitsinermut periusaat
- Efterskolerit pillugit inatsisartut inatsisaata allannguutissaatut siunnersuut
- Tunngaviusumik atuarmi namminersortut angerlarsimaffimmilu atuartitsineq pillugit inatsisartut inatsisaata allannguutissaatut siunnersuut
- Angutit arnallu naligiisitaanissaannik siunnersuut
- Nakuusernermut periusissatut iliuseqarnissamullu pilersaarummut siunnersuut 2012
- Atuarnermi malittarisassallu pillugit nalunaarutissatut siunnersuut

MAAJI

JUUNI

JUULI

AGGUSTI

SEPTEMBARI

OKTOBARI

- Inuuneritta II
- Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Kalaallit Nunaanni Siunnersuisoqatigiit pillugit inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut

- Ilinniagaqarfinni imigassamut politikkit
- Sulisitsisut atorfillillu pillugit inatsisissatut siunnersuut

- Forslag til Inatsisartutlov om pædagogisk udviklende dagtilbud til børn i førskolealderen
- Redegørelse omkring fremtidige alkoholbehandlingstilbud
- Naalakkersuisuts Uddannelsesstrategi
- Forslag til ændring af landstingslov om efterskoler
- Forslag til ændring om landstingslov om frie grundskoler og undervisning i hjemmet
- Forslag om ligestilling af mænd og kvinder
- Forslag til strategi og handlingsplan mod vold 2012
- Forslag til bekendtgørelse om studie- og ordensregler

APRIL

MAJ

JUNI

JULI

AGGUST

SEPTEMBER

OKTOBER

- Inuuneritta II
- Forslag til Inatsisartutlov om Grønlands Råd for Menneskerettigheder

- Alkoholpolitikker på uddannelsesinstitutioner
- Lovforslag om arbejdsgivere og funktionærer

ATTAVEQAQATIGIINNEQ KOMMUNIKATION

MIO-p anguniagaraa meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasanik katersuinissaq siammarsaanissarlu – ilisimasanik centereqarfik. Tamatumunnga atornerqarput tusagassiuutit elektroniskiusut – qupperneq nittartagaq, Facebook aamma Twitter naqitanillu tusagassiuutit, tamatumani ilanngullugit nutaarsiassatut allakkat, nalunaarusiat, isumaliutersuutit, tusagassiorfinnut nalunaarutit kiisalu ornigulluni pulaarnerit oqalugiarnerrillu. Tusagassiuutitugit ilanngussat www.mio.gl-imi takuneqarsinnaapput.

QUPPERNEQ NITTARTAGAQ

Qupperneq nittartagaq imaqarpoq Meeqqat Pisinnaatitaaffii Pillugit Ingerlatsiviup suliaanik paasissutissanik nalinginnaasunik. Tassanissaaq aamma pissarsiarineqarsinnaapput nunami tamarni siunnersuiffinnut saaffiginniffinnullu paasissutissat kiisalu Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit paasissutissat aammalu suliniutinut nalunaarusianullu assigiinngitsunut innersuussutit. Quppernermi nittartakkami atuisartut aamma nutaarsiassatut allakkanut pisarniarlutik nalunaarsinnaapput.

Tamatuma saniatigut chatikkut »Ersarissumik paasitsineq!«-mi, apeqqutinut akissutitut atuuttumi, siunnersorneqarlutillu najoq-qutassiorneqarsinnaavutit.

INUIT NAAPITTARFII

MIO-mut pingaaruteqarpoq meeqqanut inuusuttunullu namminneq tusagassiuutaat atorlugit attaveqarsinnaaneq. Taamaattumik MIO Facebookimi quppernermik pilersitsimavoq, tassunga paasissutissat assigiinngitsut attuumassuteqartut ilineqartarlutik. Qupperneq 2012-imi ukiakkut pilersinneqarpoq, ukiullu naanerani atuisut 250-300-t missaanniippu. Tamatuma saniatigut Twitterimi Meeqqat Illersuisuata nammineq quppernerani nalunaarutininik nassiussisoqartarpoq. Qupperneq taanna inunnit kattuffinnillu 38-nit malinnaaffigineqarpoq.

Tusagassiuutit taakku nutarterneqartuarput, atuisartunut paasissutissat attuumassutillit amerlanerpaat annguteqqullugit.

MIO har en vision om at samle og udbrede viden om børn og unge - en videncenterfunktion. Til det bruges både elektroniske medier - hjemmeside, Facebook og Twitter og de skrevne medier, herunder nyhedsbreve, rapporter, kronikker, pressemeddelelser samt personlige besøg og foredrag. Se det samlede overblik over mediedækning på www.mio.gl

HJEMMESIDE

Hjemmesiden www.mio.gl indeholder generel information om Børnerettighedsinstitutionens arbejde. Der kan også findes oplysninger om rådgivnings- og henvendelsessteder i hele landet samt information om Børns rettigheder og henvisninger til forskellige projekter og rapporter. På hjemmesiden kan brugere også tilmelde sig nyhedsbrevet.

Der er desuden mulighed for at få råd og vejledning via chatfunktionen »Klar besked!«, som fungerer som en brevkasse.

SOCIALE MEDIER

Det er vigtigt for MIO at kunne kommunikere med børn og unge på deres egne medier. MIO har derfor oprettet en Facebook-side, hvor forskelligt relevant information lægges ud. Siden blev oprettet i efteråret 2012 og havde ved årets udgang omkring 250-300 brugere. Desuden sendes beskeder ud på Twitter via Børnetalsmandens personlige profil. Denne profil følges af 38 personer og organisationer.

Der arbejdes hele tiden på at opdatere disse medier for at få så meget relevant information ud til brugerne.

A person wearing a black jacket with white trim and blue jeans is holding a large, irregular piece of white ice in front of their face. The background shows a snowy mountain range, a body of water, and a red building on a rocky shore. A blue banner is overlaid on the image, containing the text.

2013-IMI SULIAT ARBEJDET I 2013

2013-IMUT ANGUIAKKANUT AALLAAVIUPPUT SULIAT 2012-IMILU MISILITAKKAT.

MIO-mut nalerassat angisuut ilagaat FN-ip Nunani Tamalaani Meeqqanut Komitéanut nalunaaruteqarnissaq. MIO-p pilersaarutigaa anginerusumik Meeqqanut Oqaaseqartartuliornissaq, nammineq FN-ip Meeqqanut Komitéanut nalunaarusiortussamik. Meeqqat Oqaaseqartartui meeqqat pisinnaatitaaffiinik apersorneqassapput, tamatumani ilanngullugit atuarneq, sunngiffik ilaqtallu kiisalu Kalaallit Nunaanni meeqqat suut soqutigisarineraat pillugit. Tamanna peqatigalugu MIO FN-ip Meeqqanut Komitéanut nalunaarusiussaaq.

MIO 2013-ip ingerlanerani nalunaarusianik pingasunik saqqummiussissaaq kiisalu imminornermi avinnermilu meeqqanut, inuusuttunut inersimasunullu inassuteqaatinik atortunillu sanassaluni. Nalunaarusiassat pingasut tassaapput: »Inuk inuuvoq – qanorluunniit mikitigigaluaruni«, taannalu tassaavoq meeqqanik inissinneqarsimasunik 33-nik apersuinerit, »Inatsimmiit sulinerimut« – meeqqanik atugarliortunik isumaginninnikkut sulinerimi unammilligassat, kiisalu nalunaarusiaq Meeqqat piitsuunerat 2002-2010, taannalu suliarineqarpoq Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aamma Statens Institut for Folkesundhed suleqatigalugit.

Pilersaarutigineqartut MIO-p 2013-imi ukiakkut sammisaaq »Atuisarfimmik sunngiffimmilu sammisanik assigiissumik atuisinnaaneq«. Tassa imaappoq, atuarfinni misissuinerimik annertunerusumik samminninneq tamatumani atuarfeqarfiup ineriartortinera pillugu politikerinik oqaloqateqarneq, tassa ukiuni kingullerni meeqqat atuarfinni unammilligassaat annertuumik isornartorsiorneqartarsimammata.

Quppernitsinni nittartakkami anguniakkat suliniuteqarfillu pillugit annertunerusumik atuagassaqarpoq.

UDGANGSPUNKTET FOR VISIONERNE FOR 2013 ER ARBEJDET OG ERFARINGERNE FRA 2012.

Et af de store pejlemærker for MIO er afrapporteringen til FN's internationale Børnekomité. MIO planlægger et større Børnepanel, som kommer til at få deres egen rapport til FN's Børnekomité. Børnepanelet vil blive spurgt til børns rettigheder, herunder skolegang, fritid og familie samt hvad der optager børn i Grønland. MIO laver samtidig deres rapport til FN's Børnekomité.

MIO udkommer i løbet af 2013 med hele tre rapporter samt anbefalinger og materiale til børn, unge og voksne omkring selvmord og skilsmisse. De tre rapporter er: »Et menneske er et menneske – uanset hvor lille det end er«, som er interviews med 33 anbragte børn, »Fra lov til praksis« – om udfordringer i social sagsbehandling for udsatte børn og endelig en rapport om Børnefattigdom 2002-2010, som er udarbejdet i samarbejde med Grønlands Statistik og Statens Institut for Folkesundhed.

Som planlagt tager MIO til efteråret 2013 hul på temaet »Lige adgang til skole og fritidsaktiviteter«. Det betyder et større fokus på undersøgelse på skoler og deraf dialog med politikere omkring udviklingen af skoleområdet, hvor der igennem de senere år har været meget kritik af udfordringerne for børn på skolerne.

Der er mere læsestof om visioner og de strategiske indsatsområder på vores hjemmeside.

MIO-P MEEQQANIK ISIGINNITTARIAASIA MIOS BØRNESYN

MIO-P MEEQQANIK SULIAQARTUT TAMAASA MEEQQANIK ISIGINNITTAATSIMINNIK ALLAASERINNINNISSAANIK KAJUMISSAARPAI. ATAATSIMOORLUNI MEEQQANUT ISIGINNITTAASEQARNEQ TASSAAVOQ MEEQQANIK SULLISSINERMI SINAAKKUTILLIISOQ, TAMANNALU AKISUSSAASSUSEQARTITSIVOO. TAMATUMA SANIATIGUT MEEQQANIK ISIGINNITTARIAATSIP MEEQQAT PISINNAATITA AFFII ERSARITSIPPAI.

MIO OPFORDRER ALLE, DER ARBEJDER MED BØRN, TIL AT FORMULERE ET BØRNESYN. ARBEJDET MED ET FÆLLES BØRNESYN ER RAMMEN FOR ARBEJDET MED BØRN, OG DET PLACERER ET ANSVAR. BØRNESYNET HOLDER DESUDEN FOKUS PÅ BØRNEENS RETTIGHEDER.

Meeqqat inersimasutulli naleqarput. Tamanna isumaqarpoq, inersimasut meeqqat ataqqillugit meeqqallu immikkut pisariaqartitaat eqqarsaatigalugit pissusilersorfigisassagaat. MIO isumaqarpoq, meeqqat inuunermt pitsaasumut pitsaanerpaanik tunngavisaqartinniarlugit inersimasut meeqqanut piumasaqarnissaminnut, killiliinissaminnut unammillernissaminnullu sapiissuseqartariaqartut.

Meeqqat meeraaneq pillugu ilisimatuujuupput. MIO isumaqarpoq meeqqat tusaaniarneqartariaqartut aammalu oqartussaaqataanermt akuunertik misigissagaat. Tamanna isumaqarpoq meeqqat, ukiui inersimanerilu eqqarsaatigalugit, aalajangeeqataasinnaasasut. Meeqqat oqariartuutaat oqaatigisaallu ilumoorunneqassapput, tamannalu tunuliaqutaralugu sapinngisaq naapertorlugu iliuseqartoqassaaq.

Meeqqat atugarissaarnerat ineriartornerallu ataatsimut isigineqartariaqarput. Tamanna isumaqarpoq meeraq inuunerissuusappat meeqqap timikkut, tarnikkut, anersaakkut, ileqqutigut inooqatigiinnikkullu ineriartornera eqqarsaatigineqassasoq. Assigiinngisitaarneq imartussuserlu nukiupput. MIO isumaqarpoq meeqqat immikkut pisariaqartitsisut meeqqatut allatulli periarfisaqartariaqartut.

Meeqqat toqqissisimallutik, asaneqarlutik, killeqarlutik akuerineqarlutillu peqqissumik alliartornissaannut inersimasut akisussaapput. MIO isumaqarpoq meeqqat inersimasullu akornanni peqqissumik ataqatigiinneq, meeqqat namminerminnut avatangiisiminnullu pitsaanerusunik toqqaanissaminut ilinniarnissaanut tunngavissaasoq.

Meeqqap pisariaqartitai tamatigut siulliunneqassapput. Tamanna isumaqarpoq, meeqqanut angajoqqaatut oqartussaasup meeraq paarisinnaanngippagu meeqqap atugaasa soqutigisaasalu qulakkeerneqarnissaat pisortat akisussaaffigigaat. MIO isumaqarpoq ernumaneq siulleq takkuppet iliuseqarneq aallartittariaqartoq. Meeqqap atugarissaarnera angajoqqaanit, aningaasaqarnermit pissutsinillu allanit tamatigut pingaartinneqartassaaq.

Meeqqat tamarmik tamatigut qanilaartumik, akuersaartumik pimoorussisumillu naapinneqartassapput. Meeqqat inersimasullu akornanni tatigeqatigiinnerup ineriartortinnissaa pingaartuuvoq. Inersimasut oqaloqatiginnissaminnut imminut piffissalissapput aammalu meeqqat oqariartuutaat paasisinnaassallugit. Inersimasut ilisimassavaat iliutsimik oqaasiinnarniit oqariartuuteqarnerusartut. MIO isumaqarpoq inersimasut meeqqanut pitsaasumik maligassiuisuusariaqartut.

MIO isumaqarpoq meeqqap siornatigut, ullumikkut siunissamilu atugai eqqarsaatigalugit inuunera tamakkiisumik isiginiarneqartariaqartoq.

Børn er ligeværdige med voksne. Det betyder, at voksne skal behandle børn respektfuldt og tage hensyn til deres særlige behov som børn. MIO mener, at voksne skal turde stille krav til, sætte grænser for og udfordre børn for at give dem de bedste forudsætninger for et godt liv.

Børn er eksperter i at være børn. MIO mener, at børn skal opleve, at de bliver hørt og er en del af en demokratisk proces. Det betyder, at børn skal have medbestemmelse under hensyntagen til deres alder og modenhed. Børns budskaber og udtalelser skal tages alvorligt, og der skal så vidt muligt handles på baggrund heraf.

Børns trivsel og udvikling skal ses i et helhedsorienteret perspektiv. Det betyder, at det gode børneliv fordrer hensyntagen til barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sociale udvikling. Mangfoldighed og rummelighed er en styrke. MIO mener, at børn med særlige behov skal have samme muligheder som alle andre børn.

Voksne er ansvarlige for, at børn vokser op i sunde relationer med tryghed, kærlighed, grænser og anerkendelse. MIO mener, at sunde relationer mellem børn og voksne er en forudsætning for, at børn lærer at træffe sunde valg for sig selv og deres omgivelser.

Barnets tarv kommer altid først. Det betyder, at hvis barnets værge ikke er i stand til at tage vare på barnet, er det det offentliges ansvar at sikre barnets forhold, interesser og vilkår. MIO mener, at der skal handles ved første bekymring. Barnets trivsel skal til enhver tid vægtes højere end hensynet til forældre, økonomi og andre forhold.

Alle børn skal mødes med nærvær, anerkendelse og engagement. Det er vigtigt at opbygge en tillidsrelation mellem børn og voksne. Voksne skal give sig tid til dialog og virkelig forstå børns budskab. Voksne skal være bevidste om, at deres handlinger siger mere end ord. MIO mener, at alle voksne bør være gode rollemodeller for børn.

MIO mener, at et barns liv skal ses i sin helhed under hensyntagen til barnets fortid, nutid og fremtid.

MIO-MI SULISUT

MIOS ANSATTE

AAJA CHEMNITZ LARSEN

Meeqqat Illersuisuat aaja@mio.gl
Børnetalsmand **tel. 34 69 40**

LONE NUKAARAO MØLLER

Allattoqarfimmi pisortaq lone@mio.gl
Sekretariatschef **tel. 34 69 41**

BEATE BEA PLATOU

Meeqqanut siunnersorti bea@mio.gl
Børnekonsulent **tel. 34 69 46**

TRINE NØRBY OLESEN

AC-Fuldmægtigi trine@mio.gl
AC- Fuldmægtig **tel. 34 69 42**

HELLE HAMMEKEN-HOLM

Siunnersorti helle@mio.gl
Konsulent **tel. 34 69 40**

NUKA BJØRN HEILMANN

Overassistenti **nuhe@mio.gl**
Overassistent **tel. 34 69 47**

AVIAJA ROHMANN PEDERSEN

Suliniutinik sulisoq **aviaja@mio.gl**
Projektansat **tel. 34 69 48**

TINA NIKODEMUSSEN

Stuðentermedhjælperi **tina@mio.gl**
Stuðentermedhjælper **tel. 34 69 45**

PETRINE POULSEN

Stuðentermedhjælperi **petrine@mio.gl**
Stuðentermedhjælper **tel. 34 69 43**

AUGUSTINE ROSING

Stuðentermedhjælperi **auro@mio.gl**
Stuðentermedhjælper **tel. 34 69 38**

44

